...оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нээ гарана

№ 289 (13605)
1971 оной декабриин 7, вторник

Сэн 2 мүнгэн

ПОРП-ын VI СЪЕЗДДЭ ХАБААДАХА КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИИН ОШОҺОН ТУХАЙ

Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй уряалаар ПОРП-ын VI съезддэ хабаадалсахаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев толгойлогшотой Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци декабриин 4-дэ Москваһаа Варшава мордобо.

Делегациин состав: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Красноярска крайкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Долгих, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Украинын КП-гэй Днепропетровско обкомой нэгэдэхи секретарь А. Ф. Ватченко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд С. А. Пилотович.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Брестын баатар-хэрэмдэ хүрэбэ

БРЕСТ. (ТАСС). Декабриин 5-да КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин VI съезддэ ошожо ябаха зуураа, Брест городто хүрэһэн байна.

Леонид Ильич Брежнев, делегациин гүшүүд П. М. Машеров, К. Ф. Катушев, В. И. Долгих, А. Ф. Ватченко, К. В. Русаков Брестын баатар-хэрэмые хараа, тэндэхи мемориальна барилгануудые үзөө, энэ баатар-хэрэмые хамгаалагшадай хүшөө дээрэ баглаа сэсэгүүдые табяа.

Леонид Ильич Брежнев хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ юрөөлэй үгэнүүдые бэшээ.

Леонид Ильич Брежнев областиин партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдөө. КПСС-эй делегаци тэрэ үдэртөө Варшава ошоо.

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ ВАРШАВАДА

ВАРШАВА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци ПОРП-ын VI съезддэ хабаадахын тула Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй уряалаар декабриин 5-да Польшын Арадай Республикын ниислэл хотодо ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Красноярска крайкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Долгих, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Украинын КП-гэй Днепропетровско обкомой нэгэдэхи секретарь А. Ф. Ватченко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд С. А. Пилотович гэгшэд делегациин бүридэлдэ орожо ошолсоо.

СССР-эй ба ПНР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн вокзал дээрэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич, ПОРП-ын ЦК-гай секретарьнар делегацие угтаба.

Польшын социалис залуушуулай холбооной түлөөлэгшэд делегациин гэшүүдтэ сэсэгүүдые барюулаа.

Сэлэнгын аймагай хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилхы дунда шатын хүдэлмэрилэгшэдэй республикынгаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан

ҺЭЭМЭЛ БЭШЭГ

...XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэри юһэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахые зэбсэгжүүлжэ, хурдан түргэнөөр асари ехэ зорилгонууд заагдаа. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэжэ, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлжэ байха хэрэгтэй ... амжалтатайгаар бэелүүлхэ ... тойгоор дулдыдаха байна.

...аймагай колхоз, совхозуудта хүдөө ... хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаба. 1971 ондо колхоз, совхозуудта 9 ...д, түрүүлэгшэнэр, директорнууд хүдөө ажахын институдай факультедэхи мэргэжэл дээшэлүүлхэ богони курсада һураха гараһан байна. ...хүтэлбэрилхы дунда шатын 75 хүдэлмэрилэгшэд болон тусхай дунда мэргэжэлтэд ... шын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл ... Буряадай һургуули дүүргэжэ гараа.

...мэргэжэлтэд хүдэлмэрилэгшэдые мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ аймагаймнай ажахынууд горитой ...л хандуулдаг болонхой. Энэ талаар ...н һуралсал эмхидхэгдэнэ. СПТУ-да, ...ой һургуулида, механизаторнуудай ...нингын һуралсалай һургуули ба ...та, мүн агротехническэ ба зоотехническэ һуралсалай курсада 1971 оной туршада ... мэргэжэлтэй 296 тракторист-машинист бэлдэгдэһэн, тэрэ тоодо 137 хүниинь ...өөн сүлөөлэгдэн һураһан байна. ...магай дунда һургуулинуудта 363 һурагшад хүдөө ажахын механизаторай мэргэжэл ...

...о аймагтамнай хүдөө ажахын эрдэм ... университет нээгдэһэн юм. Тэндэ ... хүн һуралсана. Университедэй ... эмхидхэхэ талаар Буряадай хүдөө ажахын институт партийна, хүдөө ажахын ... ехэхэн туһа хүргэдэг. Хэшээл ... институдай мэргэжэл һайнтай багшанар ... гэргэнэ.

«Ажалшадай экономическа һуралсал тухай» КПСС-эй ЦК-гай ... зүбшөөн хэлсээжэ, тусхай хэмжээнүүд ... ябалад, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсал эмхидхэхэ талаар мүнөө хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байнабди. Байгша ...дэхи кварталда аймагаймнай ажахынууд хүдөө ажахын институдта 3 хүниие, ... шадабари дээшэлүүлхэ Буряадай ...да 23 хүниие һурахыень эльгээгээ. ...үедэ түрүү дүй дүршэл шудалха аймагай һургуулиин дэргэдэ ахалагша хонишодой нэгэ һарын курса эмхидхэгдэжэ, 40 хүн һуралсажа байнхай. Һургуулинь Сурхайта нуурай аяншалгын баазын дэргэдэ түхээрэгдэнхэй, эндэ ерэһэн ахалагша хонишод һурахынгаа хажуугаар амарна, бэеэ аргалуулна.

Байгша оной декабриин 10-һаа хоёрдохи ба гурбадахи классай трактористнуудые бэлдэхэ нэгэ һарын курса эмхидхэгдэжэ, хоёр бүлэг болон бүхыдөө 100 хүн һураха байна.

1972 ондо аймагай ажахынууд Буряадай хүдөө ажахын институтда һураха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхыень колхоз, совхозуудай 15 хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые эльгээхэ юм. Тиихэдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ Буряадай һургуулида 45 хүн һурахаар хараалагдана.

Хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищида, мүн аймагай колхоз, совхозуудта олон мэргэжэлтэй 310 механизатор бэлдэгдэхэ байна. Тэрэ тоодо СПТУ-гай дэргэдэ олон мэргэжэлтэй тракторист-машинистын курса 105 хүн дүүргэжэ, ажахынуудта 65 хүн хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэн, тракторист-комбайнерай мэргэжэл шудалха, ажахынуудта малай фермэнүүдэй механигай һургуулида 13 хүн, 3-дахи СПТУ-гай дэргэдэ машинаар үнеэ һааха мастерай һургуулида 10 хүн һуража гараха.

Колхоз, совхозуудтахи мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудта, мүн жолоошодые бэлдэдэг һургуули ба 8-дахи СПТУ-да 140 тракторист бэлдэгдэхэ байна. Тэдэнэй 20-ниинь хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэн һураха юм. Мүн ажахынуудтахи агротехническэ ба зооветеринара курсануудта 470 хүн һураха байна.

Хүдөө ажахыда хэрэгтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэриеэ таһалгаряагүй ябуулха гэжэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор табигдаһан гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Тиимэһээ бидэ энэ табиһан зорилгоёо заатагүй дүүргэхын тула хамаг арга боломжоео сүм хэрэглэхэ байнабди.

Манай жэшээ халан дэмжээд, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ, олон мэргэжэлтэ һургаха ба мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхыень бидэ Буряадай республикын колхоз, совхозуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилхы дунда шатын хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди.

Энэ бэшэг колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилхы дунда шатын хүдэлмэрилэгшэдэй аймагай зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ абтаһан байна.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой дизельнэ цехэй слесарь С. И. Маковейн даадаг бригадын хүдэлмэришэд найман часай хүдэлмэри долоон час соо бүтээхэ гэһэн һайн һайхан үүсхэл гаргаһан юм. Заводой булта хүдэлмэришэд энэ үүсхэлыень халуунаар дэмжээ бэлэй.

Локомотив хабсаралгын цехэй слесарь А. А. Уфимцевай даадаг бригадынхид халаанайнгаа даабари долоон час соо бүтээжэ, олоной дундаһаа онсо шалгарна. Эдэнэр шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр зоригжонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир А. А. Уфимцев.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЗАЛУУШУУЛ—ФЕРМЭДЭ

Саланай совхозой Харбяадай һүнэй гүүртын һаалишад Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой малшадай хандалга зүбшэн хэлсээд, үбэлэй зургаа һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэһэн үндэр уялга абаба.

Абаһан уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо эндэ гүйсэд бии. Малайнь байранууд һайнаар заһабарилагдажа дулаалагданхай, үбһэ тэжээл хээрэһээ асарагданхай.

Энэ гүүртэдэ түрүүшынхеэ тугаллаха 50 гаран гунжад үгтэнхэй. Үнеэдэй тоогой олошорходо һаалишадай нэмэхэ байһаниинь элитэ бшуу. Хэрэнэй дунда һургуули дүүргэһэн Надя Шагдурова, Дари-Сэрэн Дамбаева, Сэпэл Шадаева гэгшэд өөһэдынгөө дураар түрэл ажахыдаа үлэжэ, һаалишан болохоор шиидээ. Эдэ нүхэднай һургуулияа дүүргэһээр миин һуугаагүй, эльгээһэн лэ газартань оролдосотойгоор хүдэлжэ, ажалша бэрхэеэ харуулаа.

— Үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа доошо бэшэ һү һаажа абахын түлөө бултантай хамта тэмсэхэбди, — гэжэ залуу һаалишад мэдүүлээ.

Тэдэнэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, оролдосотойгоор ажаллаха байһанда бата найдахаар.

В. ДОРЖИЕВ,
Саяанай совхозой Харбяадай отделениие эрхилэгшэ.

Түнхэнэй аймаг.

ДАНИДА А. Н. КОСЫГИНАЙ АЙЛШАЛЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

ОЛЬБОРГ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Ольборгын городской совет эндэ ерээд байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ декабриин 4-дэ обед үгэбэ.

Эрдэм техникые, искусство болон культурые хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан агууехэ, түгэс хүсэтэй ороной түлөөлэгшэдые амаршалжа байһандаа ехэ баяртай байһан тухайгаа Ольборгын бургомистр М. Андерсен дээдын тушаалта совет айлшанда хандажа хэлэбэ.

А. Н. Косыгин харюугай үгэ хэлэжэ, Ютланди соогуур һонирхолтой аяншалга хэһэнээрээ хананги байһанаа мэдүүлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Дани ба Советскэ Союз хоёрой хоорондо бэеэ ойлголсожо, хани барисаатай, бэе бэедээ этигэлсэжэ байхын түлөө хундага үргөө.

А. Н. Косыгинай үгэ альга ташалгаар угтагдаа.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ОЛЬБОРГ. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Даниин премьер-министр Е. О. Краг Даниин ба гадаадын корреспонденцинүүдтэ зорюулжа пресс-конференци хэээ.

Совет-Даниин коммюнике баталагдаа

ОЛЬБОРГ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Даниин премьер-министр Е.О. Краг хоёрой хоорондо болоһон хөөрэлдөөнэй һүүлээр Совет-Даниин коммюнике доро гар табигдаба.

Коммюнике доро СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Даниин премьер-министр Е. О. Краг гараа табибад.

А. Н. Косыгин сайлалга эмхидхэбэ

ОЛЬБОРГ. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Даниин премьер-министрэй хүндэлэлдэ декабриин 5-най үдэр сайлалга эмхидхэһэн байна.

А. Н. Косыгин сайлалга дээрэ тобшохон үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзтай холбоо барисаа үргэдхэлгые Даниин олониитэ ба правительство тон шухалада тоолодог байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүн Совет-Даниин хамтын коммюнике дотор хүсэд бүрин найруулагдаа гэжэ А. Н. Косыгин онсолон тэмдэглээ.

Даниин премьер-министр Е. О. Краг харюутай үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэтэй уулзаһан, хөөрэлдэһэндөө сэдьхэлээ хананхай байһанаа элирхэйлбэ.

Сайлалга хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

А. Н. КОСЫГИН Ослодо ерэбэ

ОСЛО. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Норвегиин правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр декабриин 5-най үдэшэ эндэ ерээ. Тэрээнтэй хамта: Эстониин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Клаусон, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Д. Худайбердыев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. А. Смирнов болон бусад тушаалтад ерэлсээ.

Советскэ правительствын толгойлогшые угтахын тула Форнебюгэй аэродром дээрэ Норвегиин Премьер-Министр Т. Браттели, гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Каппелен, правительствын гэшүүд, Норвегиһээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ф. Якобсен болон бусад угтаа.

СССР-һээ Норвегидэ байдаг элшэн сайд С. К. Романовский, Ослодо байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор, Норвегиин ба гадаадын хэблэлэй түлөөлэгшэд угтагшадай дунда бии байба.

А. Н. Косыгинтэй үдэшэжэ ошолсоһон хүнүүдые Т. Браттели, Норвегиин гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад халуунаар амаршалаа. СССР-эй ба Норвегиин гүрэнэй гимннүүдые оркестр гүйсэдхэбэ.

НАЙРАМДАЛАЙ БА ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ТҮЛӨӨ

...правительствын уряалаар ...Р-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин 1971 оной декабриин 2- ... дотор тушаалай хэрэгээр ... Совет-даниин коммюнике дотор тэмдэглэгдэһэнэй ... Данида байха зуураа, А. Н. ... дээдэ түрэлтэ хаан Фре... IX-тэй уулзаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ба Даниин премьер-министр Е. О. Краг хоёрой хоорондо хөөрэлдөөн болоо. Хөөрэлдөөн хани барисаанай байдалда үнгэрөө.

...хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала ...ндын хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые, мүн Советскэ ... хоёрой хоорондохи харилсаанай ...удай, тэдэниие саашань ... асуудалнууд зүбшэн ... гэжэ коммюнике дотор ... Уласхоорондын асуудалаар һаналаа андалдахадаа ... асуудалнуудаар СССР ... хоёрой хараа бодолнууд адли ... али дүтэрхы байна ... һанангяар тэмдэглэгдээ.

Хоёр талын анхарал илангаяа Европодохи байдалда хандуулагдаа. Советскэ Союз ба Германиин Федеративна Республика хоёрой хоорондохи договор, Польшын Арадай Республика ба Германиин Федеративна Республика хоёрой хоорондохи договор, 1971 оной сентябриин 3-най дүрбэн талын хэлсээн Европодохи түгшүүрилтэ байдалые һуладхааха хэрэгтэ ехэ ба шухала алхамууд болоно гэжэ хоёр тала мэдүүлнэ. Дүрбэн талын хэлсээн тушаа мүнөө немец засагаархидтай хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд ойрын сагта амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ, эдэ гурбан договорнууд һаяын сагта хүсэндөө орохо бэзэ гэжэ найдажа байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Европын аюулгүй байдалай хабаатай бүхы гүрэнүүдэй хоорондо, тэрэ тоодо США ба Канадые оруулалсан, хани барисаа байгуулха асуудалаар болохо зүблөөн һаяын сагта зарлагдаха ёһотой гэжэ хүсэжэ байһан тухайгаа хоёр тала мэдүүлээ гэжэ коммюнике дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Европодохи политическэ хүгжэлтэ хадаа энэ зүблөөндэ олон талын бэлэдхэл Хельсинкидэ эгээн ойрын сагта эхилхэ арга боломжо олгожо үгэхэ гэжэ найдажа байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Зүблөөе үнгэргэлгэдэ туһалхаар бэлэн байһанаа, мүн дурсагдаһан олон талын уулзалгануудта ба зүбшэлдөөнүүдтэ хабаадаха байһанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Правительствануудые толгойлогшонор мүн буу зэбсэг хуряаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Буу зэбсэг хуряаха талаар — ядернашье, мүн юрын буу зэбсэгшье — саашанхи дэбжэлтэ болобол эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха шухала эрхэ нүхэсэл мүн гээд тэдэнэр онсолон тэмдэглээ.

Европодохи түгшүүрилтэ байдалые саашадань һуларуулха хэрэгтэ шухала хубита юун болохоб гэбэл, хабаададаг гүрэнүүдтэ хохидолгүйгөөр Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые хорооохо ябадал болоно гээд правительствануудай толгойлогшонор зүбшөөбэд.

Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдые Данида үнгэргэхэ арга боломжын бии байһан тухай урдань оруулһан дурадхалаа Даниин тала дахинаа батална.

Буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай совет дурадхал тушаа хоёр тала һаналаа андалдаба. Хоёр талын һанамжаар тиимэ конференци зарлаха ябадал буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэлдэ хүсэл оролдолгые эдэбхижүүлнэ гээд саашань коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Инди ба Пакистан хоёрой хоорондохи харилсаанай муудаһан тушаа ехэ һанаагаа зобожо байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхын тула дары хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэ байдал тушаа һанаагаа зобожо байһанаа хоёр тала мүн лэ мэдүүлээ. Эндэхи зүрилдөөе түргөөр зайсуулхын тула бүхы оронууд хүсэл оролдолгоо гаргаха ёһотой. Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюци болбол Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал тогтооходо үндэһэ һуури мүн гэжэ хоёр тала онсолон батална. Тиигээд ООН-ой Генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшын элшэн сайд Ярингиин үүргые дэмжээ.

Индохитадай байдал тушаа хоёр тала һаналаа андалдаа. Энэ районой оршон байдал һанаа зоборитой байһаар гэжэ тэдэнэр тэмдэглээд, ямаршье хариин хамааралсалгагүйгөөр ерээдүйгөө шиидхэхэ эрхэ Индохитадай арадта олгуулһан политическэ гуримшуулгын лэ ашаар бата бэхи эб найрамдал туйлагдаха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Хоёр талын харилсаануудай асуудалнуудаар һаналаа андалдахадаа, совет-даниин харилсаануудые үргэнөөр хүгжөөхэ хэрэг хадаа хоёр орондо ашатай туһатай, Европодо бэе бэеэ ойлголсохо ба эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһална гээд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ, Даниин премьер-министр онсолон тэмдэглээ. СССР ба Даниин хоорондохи харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ хүсэлые хүтэлбэри болгон, уласхоорондын, мүн хоёр талын харилсаануудай асуудалнуудааршье СССР-эй ба Даниин правительствануудай хоорондо саг соогоо зүбшэлдөө хэжэ байха гээд хоёр тала хэлсэбэ.

Балтийска далай шадархи гүрэнүүд байһан Советскэ Союз ба Данида хамтаараа хэлсэхэ асуудалнуудай байһаниие хараадаа абажа, байгаалиие хамгаалха, загаһанай нөөсые хамгаалха болон бусад асуудалнуудаар олон талын ба хоёр талын харилсаа хүгжөөжэ байха, һаналаа андалдажа байха гэжэ хоёр тала хэлсэбэ.

Данида һайнаар угтаһанайнь түлөө Даниин правительствада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ һайниие хүргөө.

Советскэ Союзда айлшалхыень Даниин премьер-министр Е. О. Крагые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин уряа. Энэ уряал халуунаар угтагдан абтаа. Айлшалгын саг хожомоо хэлсэгдэжэ тодорхойлогдохо. (ТАСС).

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

...танай хахад арал дээрэхи ... тон шахардуу болоһон ...дээсэлнүүд абтана. Де... 3-да Пакистанай авиаци ... баруун-хойто хубиин хэ... ...дуудые бомбодоһон ба ... байна. Индо-Пакистанай ... сэрэгэй тулалдаанууд ...

...нгоо энэ хубиин хүн зон... ...гүү ябуулгануудые Пакис... правительствын хэһэнһээ ...н, Зүүн Пакистанда то... байдал Пакистан Инди ... хоорондохи харилсаанай ... үедэ шахардуу түгшүүр... болоһоной гол шалтагаан ...ь мэдээжэ.

...Пакистанай автономиин ...рын граждан эрхын ба ... түлөө олониитын хүдэлөөн һүүлэй жэлнүүдтэ дэлгэрһэн байна. Хуули гаргадаг зургаануудай һунгалтын 1970 оной декабрь соо болохо үеэр М. Рахман түрүүтэй Арадай лиги гэжэ парти Зүүн Пакистанай бүхы зоной дэмжэлгэдэ хүртөө һэн. Һунгалтын һүүлээр гүрэнэй ерээдүйн байгуулалмжа тухай, Зүүн Пакистанда автономи олгохо тухай асуудалаар Пакистанай президентын ба Арадай лигиин хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо хэлсээнүүд хэгдэжэ эхилээ бэлэй.

Гэхэ зуура Пакистанай правительство хэлсээ баталха хүсэлэнгүй байһан ушарһаа 1971 оной мартын 25-да хөөрэлдөөгөө гэнтэ таһалаа. М. Рахман, Арадай лигиин бусад ударидагшад хиналтада абтаһан, түрмэдэ хаагдаһан байгаа. Тэрэл дары улад зондо эсэргүү хэрзэгы шэрүүн хэһээлгэ мүрдэлгэ хэгдэжэ, хэдэн мянган хүн алагдаһан, Зүүн Пакистанай олон миллион граждани нууд амияа абархын тула хүршэ Инди худар зугадаха баатай болоһон юм. Зүүн Пакистанда хүнүүдые олоорнь мүрдэлгэ хюдалгын, хуули бусаар аашалалгын оршон байдал дэлгэрэнхэй.

Хүнүүдые олоор хэһээлгэ, мүрдэлгые буруушааһан Зүүн Пакистанай улад зоной шанга эсэргүүсэлгэтэй ушархадаа, Пакистанай правительство тиимэ байдалай түлөө харюусалгые Индидэ тохохо һэдэлгэ гаргаһан, Индитэй харилсаагаа муудхаха хараа бодол баримталһан байна.

Амгалан байдал сахихые оролдодог хараа бодолоо хүтэлбэри болгон, Советскэ правительство Зүүн Пакистандахи үйлэ-хэрэгүүдһээ уламжалан, Индостанай хахад аралда тохёолдоһон байдал тушаа һанаата боложо байһанаа Пакистанай президент Яхья Ханда, Пакистанай правительствада нэгэнтэ бэшэ элирхэйлэн мэдүүлһэн байха. Хэһээлгэ, мүрдэлгын политикые, политическэ асуудал шиидхэлгын онол арга болгодог ябадал буруушаан, Советскэ правительство Зүүн Пакистандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулан заһаруулха шухала байһанда Пакистанай правительствын анхарал хандуулһан байгаа. Гэхэтэй хамта, хэһээлгэ мүрдэлгын политикаһаа арсаха, М. Рахманиие сүлөөлхэ, 1970 оной декабрьда болгошо һунгалтын үеэр Зүүн Пакистанай хүн зоной элирхэйлһэн дура хүсэлдэ харюусахаар шиидхэбэри олохын тула хэлсээгээ дары һэргээхэ гэшэ дурдаһан асуудалнуудые шиидхэлгын гансахан бүтэмжэтэй арга болохо гэжэ этигэнхэй байһанаа совет тала мэдүүлдэг байһан. Тиигэбэл, Индидэ саг зуураар ошоод байгшадай, Зүүн Пакистанай хэдэн миллион хашагдан зугадагшадай түрэл нютаг гуламтануудтаа бусаха эрхэ байдал хангагдаха һэн.

Советскэ правительство иимэ бодомжонуудтайгаар Пакистанай правительствада хандахадаа, хүниие хүндэлхэ, сэгнэхэ гол ёһонтой зохилдуулан, тэдэ орёо асуудалнуудые демократическа аргаар шиидхэхэ хэрэгтэнь Пакистанай арад зондо туһа хүргэхые хүсэһэн байна.

Гэхэ зуура Зүүн Пакистандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулан заһаруулха хэмжээ Пакистанай правительствын абаагүй, Индидэ эсэргүү дайнай бэлэдхэлээ улам үргэдхэжэ үргэлжэлһэн дээрэһээнь, Пакистанай зүгһөө ямаршье шалтаг дурдажа Индидэ эсэргүү зэбсэгтэ добтолгын хэгдээ һаа, Советскэ Союз эрид шууд буруушааха байха гэжэ президент Яхья Ханда совет хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлһэн юм.

СССР-эй хилэнүүдтэ дүтэхэн иимэ хёмороон боложо байхадань, СССР-эй аюулгүй байдалда хабаатай байһан дээрэһээнь, эндэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдтэ Советскэ Союзай хамаагүйгөөр хандаха арганьгүй.

Советскэ правительство Индостанай хахад арал дээрэ амгалан байдал сахихын түлөө шууд тэмсэнэ, Пакистан иимэ аюултай хараа бодол баримталхадаа, тон хүндэ харюусалга өөртөө даажа абана гэжэ Пакистанай хүтэлбэрилэгшэдтэ шууд мэдүүлхые Советскэ правительство шухалада тоолоно.

Индостанда дайнай аюулай мүнөө тохёолдоод байһандань, амгалан ажаһуухые хүсэдэг нэгэшье орон энээндэ хамаагүйгөөр хандаха ёһогүй гэжэ ойлгодог Советскэ Союз алалсаа хюдалсаа дары болюулхын түлөө, арад зонойнь хуулита эрхэ, аша туһые хүндэлһэнэй үндэһөөр, Зүүн Пакистандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулан заһаруулхын түлөө тэмсэнэ.

Энэ хёмороон худар татажа болохо Индостанай хахад арал дээрэхи оршон байдалые бүри шахардуу түгшүүрилтэй болгожо магад ябуулгануудһаа бүхы оронуудай правительстванууд бэеэ бариха ёһотой гэжэ Советскэ правительство мүн лэ тоолоно.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТҮРҮҮ КОММУНИСТНУУД

Нийтын мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ манай парти, правительство саг үргэлжэ анхардаг байна. Энэшье ойлгосотой. Хүдөө ажахын гол һалбаринн нэгэн болохо мал ажалда шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон, тэрэнние ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ гээшэ нэгэ жэлэй хэрэг бэшэ ха юм. Малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гэхэ мэтэдэ научна ёһоор хандаха, эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтада түшэглэжэ шиидхэхэ хэрэгтэй.

1970 оной дүнгөөр манай «Байкал» гэжэ һуралсалай ажахы малай үүлтэр һайжаруулха талаар Бүхэсоюзна конкурсдо илажа, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө һэн. СССР-эй хүдөө ажахын министерствын, профсоюзай ЦК-гай шиидхэбэреэр 8000 түхэриг мүнгэн шан, «Волга» гэжэ хүнгэн машина, Хүндэлэлэй диплом үгтөө һэн.

Энэ жэлдэшье ажахымнай яһала амжалтатай ябажа байна. Энээндэ манай коммунистнуудай үүргэнь тон ехэ юм. Хододоо түрүү зэргэдэ ябаха, түрүү үүргэеэ бодото дээрэнь дүүргэжэ, бусадта үльгэр жэшээ харуулжа ажаллаха—иимэ хүсэл эрмэлзэлгэдэ манай бүхы коммунистнууд абтанхай гэбэл алдуу болохогүй.

Хэлэһэнээ лаблажа хэдэн жэшээ дурдая. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада һү һаалиин түбэй фермэ ажахы согоо түрүү һуури эзэлжэ ябана. Эндэ жэл бүхэндэ үнеэн бүриһөө 5000 гаран килограмм һү һаана. Тус фермые залуу коммунист А. И. Какаулин хүтэлбэрилдэг. Хүн зонтой хүдэлжэ шадаха, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл бадаруулан дэмжэдэг туладаа коллективтээ хүндэтэй болонхой. Мүнөө тус фермынхид юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, байгша оной даабари үни дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна.

КПСС-эй гэшүүн, үнинэй сууда гараһан һаалишан Анастасия Александровна Бронникова амарха эрхэтэй болобошье, ажаллажа үргэлжэлһөөр. Жэл бүхэндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 5000-аад килограмм һү һаана. Коммунис ажалай ударнигай, мал ажалай нэгэдэхи классай мастерай нэрэ зэргэтэй болонхой. Тэрэнэй басаган һаалишан Любовь Седых эхынгээ алдар соло үргэлжэлүүлжэ, наймадахи табан жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Ленинэй орденоор шагнагдаһан байна.

Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ партиин гэшүүн, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан, мал ажалай нэгэдэхи классай мастер, түбэй һаалиин фермын һаалишан З. Г. Максимова ябалсана. Энэ нүхэрнай һүүлэй хэдэн жэлэй туршада үнеэн бүриһөө жэлдээ 5000 гаран килограмм һү һаана.

Тэрэшэлэн партиин гэшүүн, тугалшан Татьяна Гавриловна Игумнова жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйлажа, коллективтээ магтаалтай ябана.

Ажахымнай хонин ажал дээрэ нэгэ үедэ бэрхэшээлтэй байдал тохёолдоо һэн. Хурьган үсөөнөөр абтадаг, нооһон багаар хайшалагдадаг болобо. Хоёр жэлэй саада тээ партийна бюро ажахын дирекцитэй зүбшэжэ, хонинои фермэдэ коммунистнууд Б. С. Цыренов, тэрэнэй һамган Д. Б. Будаева гэгшэдые эльгээһэн байгаа. Богонихон болзорто эндэ эрид хубилалтанууд болоо. Байгша ондо тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 111 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүриһөө дунда зэргээр 5 килограмм нооһо хайшалһан байна. Хонишон Б. С. Цыренов Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай, КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой, районно Советэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр тэрээндэ «1971 оно[й ...]гай эрхим хонишон» гэ[...] зэргэ олгогдоо юм.

Манай һуралсалай [...] хамта 55 коммунист а[...] бултадаа үйлэдбэри дээр[э] үүргэеэ дүүргэхые о[...]. Коммунистнууд—жолоошо[...] Куприянов, В. П. Павлов[...] Шмелев гэгшэдэй үнэн с[...] тэмдэглэлтэй.

Шэнэ табан жэлэй түс[эб] зорһоонь урид дүүргэх[ы]н тэмсэлдэ коммунистнууд[ай] шадаашье түрүү зэргэдэ [...]ха байха.

С. ХАЛТ[...]
«Байкал» гэжэ һурал[салай] ажахын партбюро[...] секре[...]

НЮДЭ БАЯСУУЛҺАН ГЭРНҮҮД

Гэр барилгын комбинадай хүдэлмэришэд һүүлэй үедэ Улаан-Үдэ хотымнай үйлсэнүүдтэ гоё һайхан, томо панельнэ гэрнүүдые нилээд олоор бариһаа байна. Байгша оной арба нэгэн һара соо 37,4 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүдые барижа, ашаглалгада тушаагаа. Тиигэжэ 5,6 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаряа, 5,9 миллион түхэригтэ хүргөө.

Табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын тула барилгашаднай тон ехэ оролдолго гаргана. Жэшээлхэдэ, Г. И. Песков, М. А. Лютц гэгшэдэй даадаг штукатурщигууд болон шэрдэгшэдэй бригадануудай коллективүүд жэлэйнгээ даабари декабриин 1-дэ амжалтатайгаар дүүргэбэ. Эдэнэрһээ жэшээ абаһан бэшэншье хүдэлмэришэд эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна. Бидэнэр декабрь һара соо байрын гурбан гэр ашаглалтада тушааха байнабди. Эдэ гэрнүүдэй барилгые болзорһоонь урид дүүргэхын тула штукатурщигууд, хабсаргагшад бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэхые оролдоно.

Л. КАЛИНИНА,
барилгын комбинадай түсэблэлгын таһагые даагша.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТУГ ҮРГЭГШЭ

ҮШӨӨ НЭГЭ ГЭР

Һүүлэй үедэ Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлениин хүдэлмэришэд байрын гэрнүүдые, саад-яслиин байшангуудые олоор барина. 80 бүлэ айлай орохо гэрэй торхо Хоца Намсараевай үйлсэдэ барижа дүүргээд, дотор талынь хүдэлмэри хэжэ байна. Байгша оной декабриин 22-то энэ гэр ашаглалгада тушаагдаха юм. Жэлэй эхинһээ тус управлениин барилгашад 5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барижа ашаглалгада тушаагаа.

Александра Ивановна Лаврёновагай даадаг бригадын штукатурщигууд социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Арба гаран жэл соо барилгада ажаллажа, баян дүршэлтэй болоһон Александра Ивановна ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, һайн шанартайгаар хүдэлмэреэ хэхыень басагадаа уряалдаг. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, коммунист Александра Ивановна Лаврёноваһаа жэшээ абаха гэжэ хүдэлмэришэн бүхэн оролдоно. Энээн дээрэһээ тус бригадынхид үндэр амжалта туйлажа, олоной магтаалда хүртэнэ.

Виталий Димошенкын бригадын модошо дархашуул А. Лаврёновагай бригадын басагадтай ана мана мүрысэжэ ябана. Эдэнэр халаанайнгаа даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: модошо дархашуулай бригадир А. Г. Димощенко, дархан А. Арсентьевтэй хөөрэлдэжэ байна. Штукатурщигуудай бригадир А. Лаврёнова.

К. ГАБАЕВАЙ фототекст.

АЛДАР СОЛОТО МАЛШАН

Хадалиг нютагуудта һарлаг, хайнагуудые олошоруулха гэһэн асуудал Ахын аймагай ажахынуудай урда табигданхай. Энэ шухала хэрэг «Коммунизм» колхоздо эмхи гуримтай ябана гэхэдэ алдуу болохогүй. Тус ажахыда 300—400 хайнаг сарнууд харууһалагдажа байдаг. Гүрэндэ тарган мяха элбэгээр худалдаһанай ашаар колхозой олзо нилээдгүй дээшэлһэн байха юм.

Балагта тосхоной шэг танигдахаар бэшээр хубилаа. Эндэ эхин һургуули, шэнэ клуб, библиотекэ, һурагшадай байха интернат, столово гэхэ мэтын томо ехэ барилганууд һүүлэй хэдэн жэлэй туршада бодхоогдожо, ашаглалгада үгтэнхэй. Мүн эдээнһээ гадна, арбаад шэнэ гэрнүүд баригдаа.

Эдэ бүгэдэ олон тоото малшадай оролдолгын үрэнь болоно гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Харин мүнөө тэдэнэй нэгэн—нютагтаа алдаршаһан малшанай ажабайдал, хэрэг тухайнь тобшохоноор хөөрэжэ үгэхэ гэжэ шиидэбэб.

Дээдэ-Балагта үгсэхэдэтнай. зүүн тээһээ зурыһан гол оршодог. Дэби тээшэ зурыһан энэ талада колхозой хоёр һүрэг мал үбэлжэдэг юм. Хадын бооридо шэнээр баригдаһан малай байра холоһоо харагдана. Голой эрье зубшан һарлагууд таран бэлшэнэ. Федор Габановай үбэлжэлгэдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, гэрэй эзэн туґаллаһан хайнагуудтаа сэл хүхэхэн үбһэ хаяжа байба.

Малшантай золгожо, мэндээ хэлсээд, ажал хэрэгэйнь ямар ябажа байһан тухай [...] хөөрэлдэбэбди.

— Үбэлнай тулаж[а] байна гээшэ ааб даа. [...] гаран мал даажа а[...] Тэрэ тоодо 115 толг[ой] үнеэд бии юм. Хаража[...] үнеэднай булта ороондо[...]данхай. Үнеэднай хаба[р] туґаллажа дүүрэхэ юм[...] байдалнай үбэлжэлгэдэ [...]лэн болонхой. Үбһэ хү[...] заагаа орууланхайбди, [...] даруугаар хөөрэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ф[...]маевич өөрынгөө нүхэр [...] хаража байһан 90 һарл[аг] бүриһөө тугал абаха тэ[...]го урдаа табиһан юм.

— Һарлаг малай һү[...] тугалнуудынь бүхэли[...] эхэеэ хүхэжэ ябабал, ту[...] болодог, үбэлые ядамарг[үй] гадэг. Хаража байһан ү[...] гээлтэ хоролтоло оруула[...] бир тарганаар үбэлжүүл[...]го табинхайбди. Малаа [...]датай газарта адуулха гэ[...]донобди,—гээд нүхэр [...] хөөрэнэ.

Энэ нүхэрнай хорёо[д ...] таһалгаряагүй малшана[...] дэлнэ. Габшагай ажала[...]хы, аймаг дотороо суута[...]дай нэгэн юм.

Габановтан хаража ба[й...]лаа һайнаар ондо оруул[...] хозойнгоо гүрэндэ мяха [...]ха түсэбэй дүүргэлтэдэ [...]гөө хубита оруулха бай[...].

Д. ДУГА[...]

Ахын аймаг.

ТАЛЫН „КАПИТАН“

Очерк

Дондок Раднаевайхи Боом тосхонойнгоо тэг дундань шэнэ гэр толложо һуурижанхай юм. Тиимэһээ һаяшаг асарһан «СКД-5» комбайнаа хүршэгэнүүлхэдэнь дүрбэн тээхи хүршэнэртэнь элихэнээр соностожо байба. Тиигээд Дондогшье нэтэрүү хүн: газаагаа трактор гү, али комбайн асарбал, носоод, хүнхинүүлээд һалахагүй.

Мүнөөшье шэнэхэн комбайнаа тойроод һаланагүй, хедерыень үргөөд үзэнэ, шүрэбүүдыень шангадхан мушхана. Энээндэнь гэртэхиниинь даданхай юм: комбайнай мотоорой хүнхинэхэдэ тэдэнэр огто хашардаггүй.

Урда жэлнүүдтэ Дондок «СК-4» комбайн жолоододог бэлэй. Харин мүнөө шэнэ маркын «СКД-5» комбайн жолоодохо болобо. Тэрэнь хэр һайнаар хададаг, сохидог байгаа гээшэб? Хэн мэдэбэ! Юрэдөөл тарянай газарта ошоһон хойнол хамаг шанарынь элирнэ аабза.

...Дондок хэдыхэн болоод лэ тэрэ хойно байдаг бригадынгаа конторо тээшэ гэшхэлнэ. Хүнүүд энэ комбайн тушаа юун гэлсэгшэ ааб? Эгээл түрүүн ямар газарай таряа хадахань бэ? Ямар механизаторнууд таряа хуряалгада хабаадахань гээшэб? Тарянай ургаса хаагуураа һайн, хаагуураа муу юм ааб? Урданай механизаторай эдэ бүгэдые мэдээгүйдэнь аргагүй. Ургаса хуряалгын хүдэлмэри бүхэн механизаторнуудта хододоо шалгалта боложо үнгэрдэг ха юм. Тиимэһээ Дондок минии һуухын түлөө контородо орожо, хүн зоноор юрэл ябаган яряа дэлгэнэ бэшэ.

— Дондогхай, шэнэ комбайнай шанарынь ямар бэ?—гээд, зарим залуу хүбүүдэй асуухадань:

— Хадалгада ябахадаа мэдэгдэнэ ааб даа,—гэжэ баһал тэрэ тэдыгээр харюу үгэдэг һэн.

Тала, үбэр газарнуудай таряа хуряаһанай һүүлээр лэ Шэлын таряаланда орохонь гэлсэбэ. Элһэлиг хүрьһэтэй тала газарай тарян хамагһаа түрүүн эдеэшэдэг ха юм.

Ябашье эндэ шэнэ комбайнай шанар элирхэл байха гээд Дондок досоогоо бодоно.

...Тарян далай, арбай шанинсэ долгилно. Баруун хойноһоо үлеэһэн шангахан һэбшээндэ халюун долгинууд бүришье ехээр эбхэрэн мирадтана. Тэрээн соогуур Дондогой комбайн нэгэ дээшээ, нэгэ доошоо болоһондол харагдахадаа, долгитой далай дээгүүр тамаржа ябаһан онгосо шэнгеэр үзэгдэнэ. Тиимэл хаданъ таряа хуряажа ябаһан комбайные талын онгосо гэжэ нэрлэдэг ёһотой. Комбайнай залуурта Дондогой ябахыень энээхэн үедэ хараһан хүнүүд тэрэнние кораблиин капитантай сасуулха байгаал!

Тиигээдшье һонин даа энээхэн үзэгдэл: тарянай загуун хороходоо, эрьеһээ татажа байһан далайн уһан шэнгеэр үзэгдэнэ.

Дондок арбаад-хорёод жэлдэ иимэ үзэгдэлнүүдые хаража, дадал болонхой юм. Гэбэшье илангаа энэ жэлдэ үзөөгүй юумэеэ үзэһэн, хараһандаа болоно. Зунай эхеэр гандажа, талха тарянай ургаса бирагүй байхаар һанагдаа һэн. Теэд үнэн дээрээ... гектарай арбан долоо—хори гаран центнер орооһон, сохигдоно ха юм.

...Комбайнер Михаил Парфенов тээшэ байд гээд лэ Дондок хулгай нюдөөрөө харана. Тэрэнь нэгэ бүлэгтэ ябахадаа бараг бэлэй: тухай барагай эрьелтэнүүдые хэхэ, ана манал хадаһан, сохиһон байха. Теэд Миша ондоо бүлэгтэ ошохоодоо хэр олон эрьесэ хэнэ, хэр ехээр эдюулжэ хадана, хэр ехэ орооһо сохижо гаргана гээшэб? Мүрысөөн гээшэмнай комбайнернууд хоорондын ажалай урилдаан болоно ха юм. Совхозой партком энэ мүрысөө эмхидхэжэ, хүн бүхэн социалис уялга абаа бшуу. Тиихэдэ Дондок сезон соогоо 5 мянган центнер орооһо сохижо гаргаха уялгатай болоо һэн. Теэд энэ уялгань хэр дүүргэгдэхэ гээшэб? Эндэ хэн түрүүлжэ гарахань ааб? «Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл саашадань һайжаруулха тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоолые уншахадаа ехэтэ һонирхоо бэлэй. Эгээл саг соогоо абтаһан тогтоол. Урдань мүрысөөн гээшэ ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэдэг байгаа. Харин мүнөө үлэмжэ тодорхой шэнжэтэй болохонь.

...Хэдэн бүлэг комбайнууд хойно хойноһоо һубарилдан хадана, мүн ами аминдаа сохино.

Эдэ олоной дунда Дондогшье өөрынгөө комбайнаар хэдэн олон эрьесэнүүдые хэнэ. Теэд комбайнернууд Калашников, Индюкин, Батуев гэгшэд баһал гайтай бэрхэ хүбүүд. Тэдэнэр—дүй дүршэлтэй, шиираг залуу механизаторнууд. «Наһажаал болоһон намда тэндэнтэй мүрысэхэм бэрхэл ааб даа» гэхэ мэтээр Дондок досоогоо бодоно. Тиибэшье тэрэ зориһондоо хүрэхэл хадаа, шэнэ түхэлэй комбайн зүрхэсэнгүй абаа.

...Уданшьегүй һанаһандаа хүрэгдэбэ: ургаса хуряалга дүүргэгдэжэ амжагдаа. Теэд урилдаандаа хэн дабажа гарабаб? Энэ асуудал Дондогые һонирхуулна. Совхозойнгоо хамаг таряа саг соонь хуряалсажа ябаһандаа тэрэ урматай. Нүхэдэйнгөө һаатабаригүйгөөр хүдэлһэндэнь баһал баяртай.

...Тээсгэн бэлэй. Тарян ажалшад, механизаторнууд «Эрдэм» совхозой клубта олоороо суглараба. Эндэ ургасын һайндэр үнгэргэгдөө. Совхозой директор Иван Петрович Акатов элидхэл хэхэдээ, түрүү зэргэдэ гараһан комбайнернуудай нэрэ солые магтаба. Тиихэдэл Дондок таряа сохилгоор совхоз соогоо, мүн аймагтаашье түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэнээ лаблажа абаа бэлэй.

Мүнөө Боом тосхоной конторо соо уулзахадань Дондок Раднаевич ургаса хуряалгын хүдэлмэриин яажа үнгэрһэн тухайда һонирхолтойгоор хөөрэнэ. Тэрэ хорёод жэлдэ газар хахалһан, арбаад жэлдэнь комбайн жолоодоһон хүн. Хахалһан газарыень тоолоод үзэнэбди. Арбан 16—17 мянган гектар газар гансал Раднаевай хүсөөр хорёод жэл соо хахалагдаһан байба. Тэрээнһээнь хэды ехэ ургаса абтаа гээшэб? Тиихэдэ хэды ехэ тарян арбаад жэлдэ хадагдаа, сохигдооб!

Энэ жэлэйхиинь хаража үзэнэбди. 7231 центнер орооһо тэрэ сохижо гаргаа, 190 гектарай таряа хадаһан байгаа.

Мүнөө жэлдэ тарянай иимэ һайнаар ургаад байхада комбайнаар хадажа, сохижо ябахада хэр зэргэ хүшэр байгааб?

— Эсэһэн сусаһанаа мэдэнгүйгөөр булта хүдэлөө гээшэлди даа. Тиимэһээ манай механизаторнууд унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр ажаллаа,—гээд тэрэ харюусана.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Түгнын таряалан далай шэнги үргэнөөр нэмжыдэг. Мүнөө тэндэ нэлэнхыдэа һолоомоной узуур үлэнхэй, эндэ тэндэ сохигдоһон баалнуудай тобойлдохонь лэ харагдана.

Дондок нюдөө һарабшадан, тэдээн тээшэ шэртэнэ. Тиихэ бүхэндөө өөрынгөө хэһэн бүтээһые, нүхэдэйнгөө хэһэн ажалые бүрил үндэрөөр сэгнэдэг юм. Зүб даа. Ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Олон мянган гектарай ургаса тэдэнэйл хүсөөр хуряагдаа. Хэды үдэртэ хүдэлэгдөөб, хэды олон һүни дутуу нойрсогдооб! Мүнөө тэрэнние дурдаһанайшье үлүү.

Комбайнууд үбэлэйнгөө хадагалаанда оруулагдаад байна. Тэдэнэй дунда Дондок Раднаевай комбайн зэргэдэ табигданхай. Энэ механизатор сүлөөтэй болохо бүхэндөө ошожо, комбайнаа харадаг. Хаанань ямар шүрэб алдуураа бэлэй? Аляхан шестеринһаа аягүй абяан дуулдадаг һэм? Ямархан голынь хабиралдаа бэлэй? Мүнөө тэдээн бүхэнние Дондок досоогоо элихэнээр һанана. Эдэниие мартангүй, заһабариин үедэ зайсуулха хэрэгтэй. Тиигээдшье трактор, комбайн заһабарилгын харюусалгатай хабадань өөрөө хабаадалсабал һайн байдаг. Дондогшье өөрөө тиигэжэл сэдьхэнэ. Тэрэ өөрынгөө хүдэлхэ, жолоодохо машинада гар хүрэлсөөгүйдөө һанаагаа амардаггүй юм. Мүнөө жэлэй заһабаридашье тэрэ хабаадалсаха хүсэлэнтэй.

— Үшөө хэды жэлдэ механизатораар ажаллажа шадаха байнабта?—гэжэ тэрээнһээ асуухадамнай:

— Бэеынгээ эды зэргэ һайн байгаа һаа, механизатораар лэ хүдэлхэб. Энэ хадаа наһан соогоо хэжэ ябаһан ажални гээшэ,—гэжэ харюусаа һэн.

...Намарай һүүлшын һара барагдажа, үбэлэй амин үзэгдэбэ. Тиимэһээ Түгнын талаар бага зэргэ уняартаадшье абана. Дондок Раднаевич сүлөө сагай тарахалаар лэ бригадын конторо тээшэ гэшхэлдэг, тэндэ нютаг зоноороо хөөрэлдэхэдэ, совхозойнгоо урда табигдаһан зэлжээтэ зорилгонуудые мэдэжэ абана. Тиигэнгүй яахаб! Юһэдэхи табан жэлдэ совхозын хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ байна бшуу. Тиимэһээ үнинэй бэрхэ механизатор Дондок Раднаевич Раднаевай хубитань эндэшье оруулагдаха ёһотойл!

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

ССР СОЮЗАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

«СУПЕР» ГЭЖЭ ПРОГРАММА

СЫКТЫВКАР. «Комипромжилстрой» трестын дэргэдэ мэдээсэл-тоололгын нилээд томо түб(ИВЦ) байгуулагдаба. Эндэ түргэн хүдэлдэг «Минск-32» гэжэ маркын электронно-тоололгын машина тодхогдоо. Тиин ИВЦ-гэй коллектив түрүүшынгээ «Супер» гэжэ программые бэелүүлжэ эхилбэ. Энэ программань барилгашадые бетон болон цементээр таһалгаряагүйгөөр, хубааринь хүртэсөөр хангажа байха зорилготой юм.

Ороноймнай холын хойто зүгэй «Комипромжилстройн» бэелүүлдэг барилгын хүдэлмэринүүдэй хэмжээн жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ. Эгээ мүнөө үедэ трест хоёр зуу гаран объект ашаглалгада үгэжэ байна. Тэдэнэй тоодо ой модо болбосоруулгын асари ехэ комплекс, гүрэнэй университет, һургуулинууд, больницанууд, соёл болбосоролой-ажаһуудалай байшангууд бии. Шэнэ табан жэлэй туршада гансахан Сыктывкар хотодо жэл бүри зуу мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэжэ байха.

Электроникын ашаар түсэблэлгэ һайжарха, бетон ба шабар ашаалан зөөхэ часовой графигта үйлэдбэрине оруулха арга олдохо байна бшуу. Энээнһээ улаижалан, машина ба механизмууд ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэхэ юм. Саашадаа трестын барилгын предприятинуудые хүтэлбэрилхэ автомат системэ ИВЦ-гэй коллектив нэбтэрүүлжэ зорилготой.

В. ЛЕБЕДЕВ.

ЭРХИМ ХОНИШОНОЙ НЭРЭ ЗЭРГЫН ТЭМДЭГ

ЭЛИСТЭ. Хонишоной хахасангүй абажа ябадаг догоо Юстинска районой «Никольский» совхозой хонишон Айткали Бураевта барюулагдаба. Хонишодой дундахи мүрысөөнүүдтэ ехэ амжалта туйлагшадта эрхим хонишон болоһоной нэрэ зэргын тэмдэг — догоо барюулагдадаг заншалтай болоһоор үнинэй юм.

Нёдондо армиин албанһаа табигдаһан Айткали эсэгынгээ отара тушаажа абаһан юм. Мүнөө комсомолец хүбүүн залуушуулай бригадые толгойлно.

Хальмагай Юстинска райондо «Эрхим залуу хонишон» гэһэн нэрэ зэргын түлөө мүрысөөндэ комсомол-залуушуулай 16 бригада, 100 гаран эдиршүүл хабаадаа юм. Районой залуу хонишод ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугые бүхөөр барижа байнхай.

Хальмагай областной комсомольско организаци республикын хонин ажалда шеф ёһоной туһаламжа үзүүлдэг юм. Хонин ажалда үшөө гурбан зуун эдир басагад ба хүбүүдые эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри ВЛКСМ-эй обком һаяхана гаргаа.

Ф. ИВАНОВ.

Сэбэр уһан хадаһаа бууханъ

НАЛЬЧИК. Эльбрусэй мүльһэн сээжэдэ мүндэлдэг Малка голой эрьедэ ажаһуудаг таба мянган шахуу айл шэлдэл сэбэр үнгэтэй хадын уһаар хоол хэдэг болохонь. Тиихын зорилгоор тусхай сор[го]нуудаар айхабтар сэбэр аад, элбэг дэбэрэлтэй булагай уһан доош[оо] харьялан урдажа байха. Тэрэнэй уһые дүн хамта 25 мянга шах[уу] хүн эдихэ болоно.

Малкын эрьедэ баригдажа байгаа уһа дамжуулдаг соргону[уд] иимэ түхэлэй түрүүшын түхеэрэлгэ бэшэ юм. Кабардино-Балкари[и] олохон хүдөө нютагуудай хүн зон хадаһаа бууһан сэбэр уһа[а] уулдалдаг.

Э. МАЛБАХОВ

Алдар солын аллей

ДЕРБЕНТ. Дагестанда совет засаг байгуулхын түлөө баат[ар]лигаар тэмсэн унагшадай нэрые мүнхэлһэн алдар солын алл[ей] хуушанай Дербент хотодо баяр ёһололой оршондо нээгдэбэ. Ул[...] бий Буйнакский, Михач Дахадаев, Кази Магомед Агасиев ба рев[о]люциин бусад баатарнуудай дүрэ зурагуудтай 25 обелиск бодхоо[г]доо. Түг дээрэ үргэн бариһан хүдэлмэришэнэй скульптурна хүрэз[...] урда мүнхэ дүлэн үдэр һүнигүй носожо эхилээ. Аллейдэ ороһон хү[н] бүхэн шулуун дээрэ һиилэгдэһэн: «Дагестанда совет засагай ил[а]хын түлөө тэмсэһэн эрэлхэг баатарнуудта», — гэһэн үгэнүүд[ые] сэдьхэлээ хүдэлгэн уншаха байха.

Алдар солын аллей скульптор Гейбат Гейбатовай ба архитект[ор] Вадим Скучаревай проектээр байгуулагдаа.

«КИЖИ» ҮЗЭСХЭЛЭНГЭЙ ХЭДЭН ХОНОГОЙ АМАРАЛ[ТА]

ПЕТРОЗАВОДСК. Кижи гэжэ арал дээрэ байгуулагдаһан ту[...]хэтэ архитектурно музей-үзэсхэлэн һүүлэй жэлнүүдтэ аяншалагша[...]дай һонирхол айхабтараар татана. Карели ерэһэн хүн бүхэн Киж[и] хүрөөгүйдөө һанаа тэниглэн бусахаяа болинхой. Байгша он соо [...] мянган аяншалагшад Кижи аралай үзэсхэлэнтэй танилсаа. Энэ[...] 1970 онойхиһоо 10 мянган хүнөөр олон болоно бшуу.

Харин гүрэнэйшье аяншалагшад онсо абьяас гаргана. ГДР, Че[...]хословаки, Франци, США, ФРГ, Финлянди болон бусад гүрэнүү[дһ]ээ ерэһэн 25 мянга гаран айлшадые энэ зундаа кижигээрхид үгт[э] абаа юм.

Эгээ мүнөө Онежскэ нуур дээгүүр мүльһэн хүйтэн долгино[д] тэшхэжэ байхада, музей-үзэсхэлэндэ хэдэн хоногой амаралта [...]хон жэн болонхой. Кижиин хоолойнуудай мүльһэн хүүргээр га[...]нуулхадань, баһал али бүхы талаһаань аяншалагшад ябагаари[н] санаарншье ерэжэ эхилхэ бшуу.

Мүнөө музейн хүдэлмэрилэгшэд шэнэ сезондоо бэлдэжэ эхил[...]. Хойто жэл эндэ айлшалан ерэһэн аяншалагшад элдэб тосхонууд[...]һаа Кижи асарагдан мүнөө табигдажа байһан таряашадай гурба[н] шэнэ гэр соо орожо, досоохиинь хараха аргатай байха.

В. ДАНИЛОВ.

Мордовиин кинодо дуратайшуул

РАЗУВАЕВКА. (Мордовиин АССР). Түмэр замшадай ба маши[...]на бүтээгшэдэй ажаһуудаг Разуваевка хотодо шэнэ үргэн энт[э] фильмүүдэй кинотеатр нээгдэбэ. Тэрэнние дэмы бэшэ «Дүлэн» («Искра») гэжэ нэрлээ. Юуб гэхэдэ, Разуваевкын түмэр замша[д] 1905—1907 онуудай революционно хүдэлөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр [ха]баадалсаһан юм.

Мүнөө кино хотыншье, хүдөөгэйшье хүн зоной ажабайдал[ай] шухала нэгэ хубинь болонхой юм. Мордовидо 900 гаран кино-т[ү]хеэрэлгэнүүд хүдэлдэг. Жэлэй туршада тэдэнь 14—15 миллион хү[н] зондо кино харуулдаг байна.

Шэнэ табан жэлэй туршада республика дотор хэдэн арбаад ш[э]нэ клуб, соёлой ордон, үргэн энтэ түхеэрэлгээр хангагдаһан кинотеатрнууд баригдахаар хараалагдана.

М. ХВАСТУНОВ.

РЕСПУБЛИКЫН ЗАСАГАЙ ДЭЭДЭ ЗУРГААНУУДТА

ГАЗАРТА ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХА

Буряадай АССР-эй Верховно ...эй Президиумэй һаяхан бо... заседани дээрэ «Газарые ... үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ...элыень һайжаруулха ба га... тухай хуули сахиха» талаар ...АССР-эй Верховно Соведэй ...70 оной июниин 26-най тогтоо... дүүргэлтын Хориин аймагта ...зэргэ хангалтатай ябажа бай... тухай асуудал харагдаа;

...алшадай депутадуудай Хо... аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ ...итедэй түрүүлэгшэ И. И. Тро...вэй элидхэл ба республикын ...овно Соведэй хүдөө ажахын ...иссиин шалгалтын материал...дые хаража үзөөд зүбшэхэ ...раа, Хориин аймагта газар эл...рилгээр зарим тэды ажал хү...мэри яһала ябуулагдажа байна ...э Президиум тэмдэглэбэ. Үн...һэн табан жэлэй туршада түсэ...р хараалагдаһан шэнэ газар ...үүрилгэ дүүргэгдөө, нилээд ... талмайда культуртехническэ ...элмэри ябуулагдаа, уһалуури ...илэгдэ, намаглиг газар ха...даа, элһэ һалхинда нуража ...ан газар хамгаалагдаа, ехэ ...айда севооборот хэгдэһэн бай... Эдэ бүтэдэ хүдэлмэриин ... Хориин аймагта таряанай ...са яһала дээшэлээ, урдань ...даггүй газарһаа яһала ехэ үб... сабшагдаһан байна. Бии бай... газараа зүбөөр ашаглаха, шэ... газар элдүүрилжэ эхилхэ хү...мэри илангаяа Анаагай, Хүр..., Дээдэ-Тайлсын совхозуудта ... хэгдэһэн байна.

...эхэтэй хамта газар зүбөөр ...аглаха, ашa үрыень дээшэлүүл... хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл ...дэһөөр байна. Илангаяа шэнэ, ...га газарнуудые ехээр элдүү...хэ хүдэлмэри унжагайруулагдана. Уһалагдадаг газарнууд муугаар ашаглагдана. Хэрэгтэй машина техникын бии байбашье, таряалан, сабшалан, бэлшээри уһалха хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Тиимэһээ аймаг дотор гектар газарһаа оройдоол 7 центнер таряан, 36 центнер хартаабха абтадаг зандаа. Хэрэгтэй хүдэлмэриин хэгдэдэг һаа, эдэ тоонууд бүришье дээгүүр байха зэргэтэй һэн. Гадна нуража эхилһэн газарнуудта модо тариха, хорёолхо хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Хориин аймагта таряалан ашаглалга үшөөл һайн байха зэргэтэй һэн. Теэд минеральна, органическа үтэгжүүлгэ газарай хүрьһэндэ муу оруулагдана, шанаргүй үрэһөөр тарилга хэгдэнэ, эртын ба намарай хахалалгын түсэб дүүргэгдэдэггүй байна. Энээн дээрэһээ боложо, аймагай зарим совхозууд гүрэндэ хүдөө ажахын продукци тушааха түсэбөө дүүргэнэгүй, хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал ажал ааляар хүгжэнэ. Эдэ бүгэдэ дутагдалнууд юундэ үзэгдэнэб гэбэл, аймагай, сельскэ, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд газар ашаглаха асуудалда харюусалгагүйгөөр хандана, партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхын түлөө тусхай хэмжээн абтанагүй.

Эдэ бүхы дутуу дундануудые ойрын сагта усадхахыень Хориин аймагай Соведэй гүйсэдкомые БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиум уялгалба, газар зүбөөр ашаглахын түлөө бодото хэмжээ ябуулганuудые абажа эхилхыень тус аймагай ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ заагаа.

МИНИИ ҺАНАМЖА

Би 1932 онһоо эхилжэ, «Буряад Монголой үнэндэ» бэшэжэ эхилээ һэм. Хуушан монголоор, латааршье бэшэдэг байгаабди. Тиихэ үедэ элдэб шүлэгүүдые, рассказ болон дуу, хошоо үгэнүүдые уран гоёор найруулан бэшэдэг хүнүүд үсөөншэг байгаа. Тиигэбэшье элдэб һонин фельетонууд, шүүмжэлэлнүүд яһала гарадаг һэн. Тэрэ үедэ хүнүүд газетэ, журналнуудые ехэл ханамжатайгаар, нэгэшье мүр үлөөнгүйгөөр уншадаг байһан даа. Мүн үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлдэ шангаар уншажа үгэдэг бэлэйбди.

Большевик ёһоной шанга шүүмжэлэл, хүдөө нютагуудта ябуулагдаха соёлой добтолго, хуушан сагай үлэгдэл, баяд, ноёд, ламанартай хайшан гээд тэмсэхэ, үмсын гээгдэнги ажалтаниие хамтын ажалда оруулха тухай манай газетын хуудаһанда олоор толилогдодог һэн. Газетэ гээшэмнай ехэл хүндэтэй, тэрээниие нэгэшье хүн таһалхагүй, үлтирхэ болоторнь хадагалдаг юм гээшэ һэн.

Хүдөө нютагдахи эдэбхитэд газетын хуудаһанда толилогдоһон шүүмжэлэлнүүдээр саг соонь хэмжээ абаад, газетын органдо мэдээсэдэг һэн. Тиимэһээ манай газетын үүргэ айхабтар ехэ байжа, үргэн олон арад зоной дунда большевик хэблэл гээшэ үнэхөөрөө арад зониие хүмүүжүүлхэ зэбсэг боложо шадаһан байна. Тэрэ гэһээр нилээдшье үни болоо. Энэ үе соо орон доторнай, тэрэ тоодо Буряад нютагуудта үндэһэн хубилалтануудай болоһониинь бүгэдэндэ эли. Энээнтэй хамта хэблэлэйшье тематикын үргэдэһэниинь ойлгосотой бэзэ.

Мүнөө үеын газетын хуудаһанда баян дэлгэр буряад нютагаймнай дэбисхэр дээрэ боложо байгаа һонин эрдэм, техникын туйлалта, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл, соёл гэгээрэлэй талаар гайхамшаг ехэ хубилалтанууд тухай харуулагдадаг болоо. Энэ хадаа манай газетын уншагшадай эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар иимэ ехэ юумэн хэгдэнэ гээшэ.

Мүнөө бидэ «Үнэн» газетынгээ 50 жэлэй алдарта ойе тэмдэглэхээ байнабди. Тиихэдэ айл бүхэндэ газетэ гэһэн уряа газетын хуудаһанда ходол гаража байна. Энээниие хэр бэелүүлжэ байна бибди гэбэл, манай республикын арад зон, илангаяа буряадууд, өөрынгөө түрэл газетэ булта абажа уншаха ёһотой байгаабди гэжэ би һананаб. Тиихэдэ манай соёлой, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, алба хаагшадай дунда хэблэл захиха хэрэгтэ хойрогоор хандадаг зарим хүнүүд бии гэжэ һанахаар. Ехэнхидээ хүдөө нютагуудай колхознигууд, совхозой юрын ажалшад газетэ олоор захидаг, уншадаг байна. Тиимэһээ энэ түрэл буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетэеэ бултадаа абажа уншадаг болоё гэхээр байна.

Энээнтэй хамта нэгэ иимэ һанамжа хэлэмээр байна. Газетын удха, найруулга улам хурса, тематикыень улам үргэн болгохо тухай бодомжололсохо гээшэ шухала ха. Жэшээнь, арад зоной элүүрые хамгаалха асуудалаар, тиихэдэ манай эхэнэрнүүд тухай бүришье үргэнөөр бэшэдэг болоо һаа, һайн бэлэй. «Эжыһээ дэлхэй дүүрэнэ» гэһэн буряад зоной аман үгэ бии ха юм.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин ёһоор газетынгээ хуудаһые бүри удха түгэлдэр, уран гоё болгожо, арад зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетэмнай хубитаяа бүри ехээр оруулаг лэ гэжэ энэ газетын 50 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан юрөөхэ дуран хүрэнэ.

П. СОДБОЕВ.

Хэжэнгын аймаг.

ХОЁР ЖУРНАЛ

(Түрүүшын журналнуудые ирахада...)

Буряад хэлэн дээрэ гарадаг хуушанай газетэ, журналнуудые хаража байтарни, 1931 ондо гараһан хоёр журнал дайралдаба. Нэгэниинь—«Эрдэм ба шажан», нүгөөдэнь — «Залуу коммунист». Эдэ журналнууд һара бүри гарадаг байһан юм.

«Залуу коммунист» гэжэ журналай 1-дэхи номерто «Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые эршэмтэйгээр усадхаха» гэһэн Д. Мункинай статья уншанабди. Партиин Бурят-Монголой обкомой тогтоолой ёһоор 1931 ондо 55 мянган үзэг бэшэг мэдэхэгүй зониие, үзэг ном мууса мэдэхэ 11 мянган хүниие номдо һургаха ёһотой гээд энээн дотор хэлэгдэнэ. Саашань тэрэл оной февралиин 25-най мэдээгээр (энэнь 1930 оной дүнгүүдые харуулна) үзэгтэ орогшодой тоо харуулагдана. Жэшээнь, Агын аймагта үзэг бэшэг мэдэхэгүй 3040 хүниие һургаха түсэбтэй аад, 5212 хүниие үзэгтэ оруулжа, түсэбөө 130 процентээр дүүргэбэ. Тиин гэхэдэ, Баргажанай аймагта 3307 хүниие үзэгтэ оруулха түсэбтэй аад, миин 930 хүниие номдо һургаа гээд бэшээтэй.

KØDØØNII KOMMUNIS

«Эрдэм ба шажан» гэжэ журналай хоёрдохи номерто «Ламын шажантай тэмсэхэ ушар» гэһэн М. Н. Ербановай статья байна. Мүн «Большевик шанарта хоёр дугаар хабар» гэжэ Д. Ц. Бумбеевэй, «Буряадай буржуйнар ба ламын шажан» гэһэн Б. Д. Тогмитовай статьянууд гаргагданхай.

1931 оной нюурта 50 процентһээ доошо бэшэ хүдөөгэй ажалшад хамтын ажалда (колхоздо) орохо ёһотой тэһэн партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй шууд заабари бии гээд нүхэр Бимбаевай статья соо хэлэгдэнхэй.

«Эрдэм ба шажан» гэһэн журнал соо мүн эрдэм ухаанай тайлбаринууд, бэшэшье статьянууд үгтэнхэй.

Бурят-Монголой республикын бурхангүйшүүлэй бүлгэмэй хоёр дугаар хуралай болоһон тухайда тодорхой мэдээсэл эндэ үгтэнэ. Тус журналай гурбадахи номерто «1905 оной хубисхал ба ламын шажан» гэһэн Г. Д. Нацовай статьягаар эхилнэ.

Эдэ хоёр журналай зарим хуудаһануудһаа буулгабари хэгдэээ. Ф. И. Балдаевай тодорхойлһоной ёһоор уран зураашa Ц-Ж. Сампиловай зураһан «Эрдэм ба шажан» гэжэ журналай гадар хуудаһан харуулагдана. Мүн лэ энэ зураашын биирэһээ гараһан Хоца Намсараевай зураг байлсана. Энэ журналай бии болоһон сагһаа хойшо нүхэр Намсараев үргэлжэ бэшэдэг, уран хурса үгөөрөө лама бандинарай хорото мэхэ гохые элирүүлэн шогложо, арад түмэнэй сэдьхэл баясуулна гээд эндэнь хуушан монголоор заагдана.

ERDEM ba SAZAN

Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхажа байһан тухайда мэдээн харуулагдана. Энэ зураг «Залуу коммунист» гэжэ журналда гараһан байгаа.

О. ЦЫБИКОВ.

«ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨБДИ»

...Сентябриин һүүл багаар манай корреспондент Яруунын ...гаар ябаха үедөө хэлхээ холбооной Исэнгын отделениин ...льник Н. Ж. Юндуноватай суг хэдэн гүүртэ, фермэнүүдтэ ...нэ, 1972 оной хэблэлдэ захил тараалсаһан байна. Тиихэдэ ...жда Жигжитовна нютагаймнай буряад айл бүхэн «Буряад ...» газетэдэ захил заатагүй хэхэ, бусад газетэ, журналнуу...һураггүй олоор абадаг болохо байха гэжэ мэдүүлһэн юм. ...ээрнь газетымнай сентябриин 30-най номерто «Наһаараа ун...н үнэмнай» гэһэн гаршагтай корреспонденци соо нүхэр Юнду...гай 110 хэһэг «Буряад үнэн» газетэ тараахые мэдүүлһэн ...уд бии һэн. Үсэгэлдэр манай корреспондент С. Цырендор... Н. Ж. Юндуноватай уулзажа, хэдэн асуудал табиһан байна.

— Надежда Жигжитовна, ми... ямар асуудалаар Танда хан... һанаһые тухайлна бээзэт?

— Мэдэнэб, мэдэнэб. Хэлэһэн ... хүрөөбди. 111 иисэнгээр... «Буряад үнэниие» шэнэ жэл... абажа эхилхэнь. Большевик ...дэй буряад хэлэн дээрэ га... эхилһээр 50 жэлэй ойе тэм...хээ байһан тула яһалал ...ыса соогоо оролдоо гээшэ... Жэшээлхэдэ, «Байгал» жур... 73 хүн захяа. Энэмнай мүн ...нютагтамнай үзэгдөөгүй... Зай, ... даа, бэеэ магтаһан хүн боло...ёо байна гүб, янабиб...

— Үгэдөө эзэн байһандатнай ...набди. Ямар аргаар иимэ ... зэндо хэблэл тараажа ша...гээшэбта? Али бага сага ...аад, захираад туршаа гүт?

— Оо, юун тиимэ юумэн бай... юм (Надежда Жигжитовна ...хилээд абаба). Жэшээнь, ...нэгэнэйдэ орожо ерээд лэ: ...раад үнэнөө» уншадаггүй ...ат, захихал болоот. Һаяар ...эмнай 50 жэлэйнгээ ойе ...глэхэнь шуу даа» гэжэр... саарһа, гуурһаяа бэлдэшэ...най, юуншье бүтэхэгүй. На... айлда оробол, газетэдэ ...гдэһэн элдэб һонин онтохо, ...р, оньһон үгэ, шог, фелье... гэхэ мэтые харуулхаш, ун... үгэхэш. Тииһээр, яарал... һуужа хөөрэлдэһөөр, ан... сайень ууһаар, «Буряад ... тухайгаа хөөрэлдэһөөр бай...: «Захилайнгаа хуудаһа ... даа, нээрээшье, буряад га... захихал байна» гэжэ гэ...ээнэй дурадхажархиха ушар ...аг. Заримшуултай ондоохо...ье хөөрэлдэхэ саг дайрал..., теэд энээн тухай дэлгэ...ээр хэлээдшье ялалайб даа. ...өөр хэлэхэдэ, хүн бүхэнтэй ...өөр хөөрэлдэжэ, үгэеэ ойл...жо шадаха хэрэгтэй. Тиихын ... газетэдэ толилогдодог һонин ... материалнуудые хэблэл тараагша бүхэн алдангүй уншажа байха зэргэтэй.

— Хамта дээрээ хэды түхэригэй хэблэл тараагаад байнабта? Эрхим эдэбхитэдэйнгээ нэрэ дурдыт?

— Хэрбээ нёдондо 6763 түхэригэй захил хэгдэһэн байбал, энэ жэл 7.351 түхэригтэ хүргэгдөө. Хэблэл тараадаг ниитын эдэбхитэд соохоо Исэнгын дунда һургуулиин библиотекарь Шалсама Гендуновна Дашиевае, совхозой бухгалтериин тоо бүридхэлшэ Сэсэгма Сультимовае онсо тэмдэглэхээр. Тэдэ хоёр 2.050 түхэригэй газетэ, журналнуудые зоной дунда тараагаа бшуу.

— Хэд эгээл ехээр захил хээ гээшэб?

— Залуу хонишон Батын Балжан — 72, үхэршэн Жамбалов Батор — 56, кормоцехтэ хүдэлдэг Эрдынеев Владимир — 43, багша Бэлла Дамбаева — 87 түхэригэй захил хээ. 25—30 түхэригэй захил хэһэн зон хэдэн арбаад юм ааб даа.

— Газетэдэмнай уншагшадайнгаа зүгһөө ямар дурадхал оруулха, һанамжа хэлэхэ, захяа дуулгаха байнабта?

— Нэн түрүүн хэлэхэ юумэмнай гэхэдэ, «Буряад үнэн» заримдаа («заримдаа» гэхэдээ зөөлэрүүлжэл хэлэнэ гээшэ хаб) 2—3 хоногоор хойнтожо ерэдэг. Гарагай долоондо гараһан газетые олонхи ушарта 3 хоног үнгэрһэн хойно уншагшадтаа тараанабди. Энээнһээ боложо, зоной урда бидэ, хэлхээ холбооной Исэнгын отделениинхид, гэмтэй шэнги улайха, сайха, хэлэхэ үгэеэ оложо ядаха ушартай болоншобди. Республиканска «Союзпечать» агентство типографи хоёрһоол иимэрхүү һааталга шалтагаантай аа гү гэжэ тухайлагшабди. Газетэеэ саг соогоо абаха хэрэгтэмнай туһа хүргэнэ бэзэт.

«Буряад үнэн» тухай хэлэхэ болбол, хэблэл тараажа ябаха үедөө уншагшадһаа олон дурадхалнуудые соносоһон байнабди. Тэдээн дээрэнь тогтожо хэлэһүүб.

Социалис мүрысөөе удха түгэлдэрөөр, һонирхолтойгоор, уншаад байхадаа зориг хүрэмөөр, эрхим хүнүүдэй туйлалтануудые дабтахые хүсэмөөр бэшыт. Заримдаа, сэхыень хэлэхэдэ, газетын хуудаһанда юрэнхы тоо баримтануудай, ажалай түрүүшүүлэй нэрэ, обогуудайл «мүрысөөн» болошодог хэбэртэйгшэ.

Уншагшаднай уран зохёолой хуудаһануудые, «Толи» ба «Хонхые» ехэтэ һонирходог. Хүүгэдтэ зорюулһан хүмүүжүүлхы удхатай, эхэ, эсэгэнэртэ һургаал заабари абамаар материалнуудые, арадай аман үгын абдарһаа олдоһон оньһон үгэ, шог зугаа, үльгэр онтохо уншажа һуухада ямар аятайб!

Мүнөө үеын хүнэй шэнжэ... тэрэнэй гүн сэдьхэлэй баялиг, оюун ухаанай эрмэлзэл, үдэр бүриинь ажабайдал тухай удха түгэлдэр очерк, статьянуудые бэшыт.

Газетын сатирын булангай «хооһоршоһондонь» олон уншагшад голхоролоо мэдүүлнэд. Хурса гуурһатай фельетонистнууд хомор болошоо юм гү, али ажабайдалнай оройдоо жэгдэ һайн, хүн зоной дунда хомхой хобдог «хубалзанууд», архиншад, хулиганууд, хамтын зөөри үбэртэлэгшэд, хэмһээ гаратараа галзууралдадаг, бүдүүзгэй ааша гаргадаг элдэб тушаалтад арад түмэнэй хүл доогуур торосолдохоёо, шэргүүсэлдэхэеэ болишоо юм гү? Хай даа. Теэд тэдээн тухай газетын анхаралаа багашагаар хандуулдагынь харамтай гэжэ һанагдана.

Дарахада даахитай гэдэгтэл, имагтал дутуу, дунданнуудые суглуулан хэлэбэ гэжэ бү һанаарайгты. «Буряад үнэн» газетэсэ үдэр бүри алгадгүй уншаха дуратайбди. Дуратайл һэн тула тэрэнээ бүрил дура татамаар, сэдьхэл зүрхыемнай баясуулмаар, үндэр мэдэрэлэй һургаал абамаар, яндашуулые үзэн ядадаг, зориг түгэлдэр эрхим хүнүүдые үргэн дэмжэдэг болоһой гэжэ хүсэнэбди.

Редакцида харюусана

«ШИИДХЭБЭРИ ДҮҮРГЭГДЭХЭ ЁҺОТОЙ»

...мэ гаршагтай шүүмжэлхы ...ья манай газетын байгша ... сентябриин 12-ой номерто ...һан юм. Тэндэ Хүдэрын ...зой партиина организа... хүдэлмэридэ бии байһан ... дутагдалнууд тушаа хэ...һэн байна. Тэрэ статья ... КПСС-эй Хяагтын райко... секретарь Н. Чимитов ре...да ингэжэ мэдээсэбэ:

Тус статья Хүдэриин совхозой парткомой заседани дээрэ зүбшэгдөө. Ажалдаа харюусалгагүй байһанайнгаа түлөө совхозой отделениин зоотехник А. Г. Бабушеев албан тушаалһаа сүлөөлэгдэжэ, партиина зэмэдэ хабаадуулагдаба.

Совхозой комсомолой эмхиин хүдэлмэри һайжаруулха талаар эрид хэмжээн абтаа. Совхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретаряар Даши-Нима Тубдэнов һунгагдаба. Мүн отделенинүүдэй партиина эхин организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаанууд үнгэргэгдөө. Һүүлэй үедэ комсомолой гэшүүндэ 24 залуу хүдэлмэришэд абтаһан байна. Комсомолшуудай политһуралсалай хэшээлнүүд алгадгүй ябуулагдана.

Партиина эхин организацинуудай болон комсомолэй организациин хүдэлмэриие тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ тушаа совхозой парткомой секретарь нүхэр И. Ануфриевта КПСС-эй райком һануулһан байна.

Ц. Хамаев

Ган-Булад

Туужаһаа хэһэг

Цырен-Дондок Хамаев революциин урда тээхи буряад зоной хүшэр хүндэ байдал зураглаһан туужа бэшэбэ. Тэрээн соонь үншэн үхибүүдэй зобожо, тулижа, өөдөө үндыһыень автор харуулна. Мүнөө тус туужаһаань нэгэ бүлэг уншагшадай һонорто табинабди.

Зариман өөһэдөө хургаар үлгэжэ абаха һэнэггүйнүүд аад, эрэ хүн хаба зориг түгэлдэр ябаха ёһотой юм гэжэ байжа ахаһаа ехээр һархаганалдаха, хашхаралдаха дуратай байдаг. Тиимэшүүлые харахадаа хуухым үһэн үрзыжэ, бөөлжэһэн худхашадаг. Тэдэнэй тоодо бэеэ оруулхаяашье һананагүйб, хүл доходон, хатанхай үрөөһэн гартай болоһон аад, бэшэндэ миниие дээрэлхээд орхихошье юумэн үнэндөө үгы юм аабза. Теэд юундэ гээшэб, һанаандам ходол Ган-Булад ороод һаладаггүй. Сабшалаагүй харадаг, һэлмын эри мэтэ хурса нюдэниинь, эрмэгтэһэн шанаархуу нюурыень, һоршо мэтэ таталдаһан шүрбэһэлиг бэень, могойн хотирһондол уян габшагай хүдэлсэнь, юун гэхэ юм даа, бүхы түхэл маягынь нюдэнэйм урда мүнөөшье эли харагдаһаар зандаа. Одоол эрэ хүн байгаа һэн даа гэжэ мүнөө һанадагбди. Тиихэдэ би арбан табатайхан лэ ябааб. Мүнөөнэй арбан табатайшуул минии улаан шуһаараа туйлажа, хүлһөө гаргажа хүдэлһэн юумэндэмни даб гэһээр дарагдажа унахадаа болохо. Яахабшн даа теэд, бурханай табисуураар тэрэ харанхы мунхаг үе сагта түрэжэ, хуби заяагаа эдлэхэл гэһэн зон байгаа юм бэзэбди. Арба һая гараад ябахадаа, эхэһээ гээгдээ һэм. Уушханай ханяадаар наһа барашаһан юм даа; барһан, хабартаа, үбэлдөөшье хана уняагаараа һэрьежэ һүрьежэ байдаг, — үхэрэй шабааһаар газааһаань хэдышье шабахада туһагүй үмхи хуушан зэмьеэ соо һуухабди. Эсэгээ мүнөөшье хүрэтэр мэдээгүй агшаб. Хай, мэдэхэшье хүн үлөөгүй ха даа. Ханяадаг, шогшодог эхэмнишье наһа баратараа намдаа хэлээгүй. Эрьюу тэнэг бишье һурахаяа мэдэдэггүй, тугал лэ һэн хойноо тугал ябааб. Хаяя даа саашань, тэрээгээршье яахамнайб. Хүнэй бэе оложо түрэһэмнил болоо гээд дүүрээ юм бэзэ. Шуһанай дүтын зон бологшоон дүрбэ-табан хүн сугларжа, модон хуурсаг соо эхыемни хэжэ, хээрын сагаан талада хүдөөлүүлһэн юм. Минии уһа нюдэн болоходо бү орило уйла, нүгэл шэбэл, һүнэһэ һүшэнь төөрихэ, түрэлөө олохогүй гэжэ хорёо бэлэй. Хяабараг, үйлэ үржэнгөө доройтоходо тиимэ юм агша гү, али юун юм даа, нэгэ муу юумэнэй харгын онгойходо, нүгөөдэнь хүл алдама нүхэн рүү дуудажа байха. Намшыень хүтэлүүлхэ ламые дуудаад, ори ганса хурьгалһан хонёо гаргаад, ормог хормогһоонь, халуун шуһанһаань хүртэжэ һуутарнай, Халзуу баян хатарша хараараа хазаар даруулһаар хүрэжэ ерэбэ. Моринһоо буужа, гэртэмнай оробошьегүй. Ташуурайнгаа ута эшээр сонхыемнай тоншоод, намайл дуудаба. Би гүйдэлөөр гарабаб.

— Эжышни наһа барашаба ха юм даа, — гэбэ тэрэ.

— Тиигээл даа, — гээд би толгойгоо гунхуулбаб. Хайрлахань, намда ямар нэгэн туһа нэмэри үзүүлхэнь гээшэ аабза гэжэ мунхаг ухаандаа һанаһан байгааб. Тэрэмнишье арай тиимэ бэшэ байшоо.

— Толгойгоо ганзагалха юумэ үгы. Наашаа харал даа, — гэбэ бага бадарангяар. Тиигээд булган малгайгаа нидхэ хүрэтэрөө дараад: — Хоёрдохи хоногоо хонидтнай хаалтатай байна бшуу даа. Мүнөө энэ гэһээр гаргажа, адуулхаяа мэдэ. Ехэ болоош, Эхээ халажа ядахагүйш даа. Үбһэнһөө үлөө болоһон хог хошоёо хурьгадтаа үлөөе. Эрье хонид хагданда ябахадаа яахаяашье болёо. Хэлээшыем ойлгобо гүш? — гэжэ тиигээд асууба.

Намда ондоо харюусаха юумэн үлэбэгүй.

— Ойлгобоб, — гээд нюдэн дээгүүрээ нёлбоһо гүйлгэбэб.

— Ойлгоо һаа болоо, — гээд хүйтөөр миһэрэн, халашоод, тогтожо ядаһан моринойнгоо ама угзарба. Тэнгэриин шарай адаглахадам, үүлэн хүлгэжэ, бургажа эхилхээр забдаад байгаа һэн. Ушар удхыень гэртэ һууһан зондо ойлгуулжа үгөөд, шүлэ халбагадасагаагаад, хүдэһэн һарьмай дэгэлээ үмдэжэ, гарахаяа түхеэрбэб. Түрэлэй һэдэбтэй үбгэжөөл намай зогсоожо:

— Хүбүүн, байза, заһалай хэрэгтэ гэрһээтнай юу бариха болонобибди? Ламбагайгаа гар һула гаргажа болохогүй ха юм, — гэжэ аргаахан, гансал миниил дуулахаар шэбэнэбэ.

Һанаад үзэхэдэм, үгэхэ һэнэгтэй юумэн үгы шэнги. Эжын хубсаһан гэмээр мүртэй юумэн үгы һэн. Орон, шэрдэг даа, ябаган шэрээ, үхэг, амһарта жэмһэртэ — энээнһээ ондоо гэр соомнай юуншье үгыл даа. Мал гэхэдэ, томожоолшог болоһон хурьган лэ.

— Хурьгаа үгөө һаа болохо гү? Ондоо юумэн һанагданагүй, — гэбэб.

— Яахань һэм. Нюуртаа үһэтэй, дүрбэн хүлтэй мал хадаал болоо, — гэбэ үбгэжөөл.

Хурьгаяа хаажа үгөөд, эрьенүүдээ адуулхаяа гаргабаб даа. Урагшаа улаа татадаггүй, хүгшэржэ, сиилэгэр нюдэтэй болошоһон борогшо гүүгээ унанхайб. Дагайн үбэлжөөнэй шугы руу харуулаад эрьенүүдые туубаб. Теэд нюдэмни хонидоо хараха юм бэшэ. Эжэ эхигүй нёлбоһоной гоожоод лэ хасар уруум урдахадань, хүнды жалгаһаа шабхадажа эхилһэн хорон һалхин энгэртэм хүргэнгүй, тала руу хиидэ сасажархина хэбэртэй. Эхынгээ хүдөө хэбтэһэн тала руу хаража, одоол нюдэнэйнгөө улайжа урбайтар, хоолойнгоо хордотор бархиржа садаа һэн хаб. Тиигээд хонидоо холо хүрэтэр тууһанаа, оройшье болоһыень мэдээгүйб. Гансата задатай саһанай ехээр шэдэлжэ, һалхинай буужа эхилхэдэ, хаана байһанаа, юу хэхээ ойлгоо һэм. Теэд, халаг даа, хожомдошоһон байгааб. Гэр хүрэтэрөө туухадаа юушье хэжэ үрдихэгүй шэнгиб. Гансал шугын нэмэридэ оруулха арга һанагдаба. Тэрэ мүртэм һалхинш гээшэ эшхэржэ, бүтүү бүглүү бордоһон болошобо. Газардаба ха юмбиб даа гэжэ шаналха хүм. Хоёр зуугаад толгой эрьенүүдни яахань гээшэб гэжэ зобоходоо, тугаарайм муулар гомдол манан шэнги дэгдэжэ, эрьенүүдээ һахы һалаг туужа оробоб. Туу болишье-шортоо юумэн болобо. Хонидни бөөгнэрэлдөөд, хойшоош, урагшааш ябаха юумэ бэшэ. Ташуураар сохижо, хашхаржаш ядаад, борогшонойнгоо нэмэридэ орожо зогсобоб. Хамаг бэем — хүлһэн, Өөдөө хараад, шэхээ табяад шагнахадам, бэлэ нааша бордоһо саһан болихо янзагүй. Оршолонто дэлхэйдэ бурхан бии юм һаа, харыш гэжэ зальбарха, мэдэхэ маани мэгзэмээшье уншаха хүм. Монсогойрһон хонидни, хадын хүсэтэ горхоной долгиндо тээлгэһэн шулуудтал һүүдэгшэлдэн, нэгэ харагдажа, нэгэ болижо, бүлэг бүлэгөөрөө таража, талаар урдажа эхилһэндэл болобо. Одоо бүри юушье хэжэ шадахаяа болиһоноо тэндэл мэдэрээ һэм. Борогшоноо хүтэлөөд, ори хуугай табин, шугын нэмэри тээшэ, шуурган өөдэ зүдхөө бэлэйб. Ядахын сагта өөрынгөөшье бэе абархаяа бодоо ха юмбиб. Шугыгаашье олоһон юумэ үгы, шуургата талын дунда борогшоноо хүтэлһэн зандаа үлөө һэм. Байтараа дааража эхилээб. Һууридаа дэбхэншээгээд, мориёо тойроод гүйгөөдшье үзэнэм. Тиигэһээр эсэжэ, гансал борогшондоо бэеэ жэгнэн нянаб. Теэд хүгшэрһэн борогшон дулаан ульһа үгэхэһөө наана нойто хүйтэнөөр жэгнэхэ юм. Тиихэдэл хүнэй ажабайдалда галай хэды үнэтэй, хэрэгтэй байһыень ойлгожо абаа бэлэйб даа, хөөрхы. Хахад һүниин хойнохонол шуурган намдажа, бадхаһан саһаншье болид гэжэ, бөөн хара үүлэд мушхаралдаһаар лэ байба. Хабжаганажа байһан би мориёо хүтэлжэ, гэр тээшээ. гэшхэхээ түхеэрхэдэм, хүлни мэнэрээд, үгыем юрэ дуулахагүй янзатай. Шэбжэгэнээд, бадайраад, нэгэл өөрым бэшэ шэнги хүйтэ даалгахаһаа ондоо юумэгүй бшуу. Булгайр гутал үмдэжэ гараһанаа шаналаа һэм. Эмээл дээрэхи нойтон саһа этээд, борогшоноо унабаб. Даарад гээ юм һэн гү, али гэр тээшээ ябаха болоходоо гү, борогшомни бүри хүлөө урагшань татасатайгаар хатаршаба. Ерэхэдэмни үнөөхи үбгэжөөл гэртэм гал түлинхэй, һанаата боложо болишонхой, унтангүй хүлеэжэ байба.

— Ай, барһамни даа, амиды гүш? — гэжэ үүдэ орохотой сасуум угтаба. — Бурхан харааа даа, хүбүүем. Шонын зуурама, шүдхэрэй төөримэ һүни. Хаача, ямар хээрын сагаан талада хосорбо хаб гэжэ һанаалби. Зай, болоо. Хубсаһаа тайла:

Голгүй хүрэжэ, бээрэшэһыем мэдэһэн үбгэжөөл дэгэлэйм бэһэ, тобшо тайлажа, гуталыем һуга татаад, ушаагай амһарта һуулгаба. Хүлэймни мэнхыжэ хүлдэшэһые галай гэрэлдэ обёорһоор, үгэгүй газаашаа гүйжэ гарашоо һэн. Орожо ерэхэдээ, улхаар дүүрэн саһа удханхай.

— Байза, хүбүүн, хүлөө аса наашань, — гээд хоёр хүлыемни хүйтэн саһаар үрэжэ ороо бэлэй. Тиигээд удаань гар, хасарыем үрэшоо. Зүб юумэл үбгэжөөл һанаһан байгаа гэжэ мүнөө бододогби. Айһан тэбдэһэндээ хонин тухайгаа хөөрэлдэхэеэ мартажархиһан байгаа юм һэн гүбди. Нилээд сагай үнгэршэһэн хойно:

— Хонидоо яагаабши? — гэжэ асууба.

— Дагайн үбэлжөөнһөө тээ доошолоод тарашоо һэн, — гэжэ мүр ганса болошоһон би харюусабаб.

— Мориншни уяатай бээз?.. Ши унта, би дулаалаад, бүреэ абаад, тэрээ руу ошоһуу. Үглөөгүүр болотор шоно нохойдо таһа татуулаагүйл һаань, һайн юм һэн, юрэдөөл амаралши даа, амара. Зобохо юумэ үгы, — гээд гутал дээгүүрээ эжымни оёһон пэнии үмдэжэ, хаб харанхы һүни дала гараһан үбгэжөөл дохолон татаһаар гараа һэн.

Айхабтар эсэһэн тула хүнжэл доро ороһоор лэ унташаһан байгааб. Удаахан һэрижэ ядабаб. Сээжэм һэрюун шэнги аад, нюдэм нээгдэхэ юм бэшэ. Хүнүүдэй гүбэр-гүбэр дуугаралсаад, тадьтадь гэхэнь шэхэндэм эли дуулдана хэбэртэй. Харада даруулжаш, зүүдэлжэш байһанаа ойлгохо юм бэшэб. Хүнэй хүнжэлыемни татахадал һэреэ һэм. Урдамни Ган-Булад зогсожо байба.

— Дүүхэй, һайн гүш? — гэжэ зөөлэхэнөөр хандаба. Иигэжэ түрүүшынхеэ намайе нэрлэһыень һанабаб. Хорёод хүрөөгүйхэн энэ аха нүхэр баһал баян Халзуугай барлагынь байгаа. Зууһаа тиишэ адуудыень гансааран үдэр, һүнигүй хараха. Юрэдөө, Ган-Буладые баян Халзуу гар дээрээ үргөөгүйхэн байдаг гэжэ дуулаһан, эмниг моридые хэнһээшье бэрхээр һургадагыень нэгэнтэ бэшэ хараһан юмби. Агнууридa бэрхэ, адуундань шургахаяа һанаһан олохон шонын толгой тоншоһон, адуудынь жэлһээ жэлдэ олон болгожо байгаа. Мүнөө би юун болоо гээшэб, хонидыем шононууд татаба гээшэ гү? — гэжэ маргахадаа, орон дээрэһээ үндыбэб.

— Хэбтэ, хэбтэ. Хүлдөө гэнэ һэн гү, хүлөө харуулал даа? — гээд улайжа һэлхыһэн хүлыем болгоомжолон хараад: — Тьфу! — гэжэ газарта нёлбобо.

— Хурганuудш нээрээ хүлдөөл. Яаһан бузар юм гээшэб даа. Ямар арга һанаха болоо гээшэбибди? — гэжэ зобошобо.

— Хонидни, — гэжэ минии үгэлхэлөөр таһалжа; — үбгэжөөлтэй таһаршаһан юумэдые суглуулжа асараабди даа. Хорёодонь оруулбабди, — гээд байтарнь, Халзуу баянай хоолой газаа соностошоо һэн.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ФРАНЦУЗ АЙЛШАНТАЙ УУЛЗАЛГА

Франци-Совет» бүлгэмэй президентскэ зүблөөнэй гэшүүн, уран зохёолшо, журналист Андрэ Пьерар гэгшэ манай республикада айлшаар ерээ. Тэрэ хадаа 1935 онһоо Франциин Коммунис партиин гэшүүн юм. Мүнөө үедэ «Франция-СССР» гэһэн журналай ахамад редактораар хүдэлжэ байдаг.

Уржадэр Буряадай Уран зохёолшодой холбоондо нүхэр А. Пьерартай уулзалга болобо. «Байгал» журналай редактор, уран зохёолшо А. А. Бальбуров айлшанай асуудалнуудта харюусан, редакциингаа хэжэ байһан юумэн тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Һүүлдэнь манай уран зохёолшодой һонирхоһон асуудалнуудта холоһоо ерэһэн айлшан мүн лэ тодорхойгоор харюусаба.

А. Пьерар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай харуулһан шэн габьяагаар ехэтэ һонирходог, тэрээн тушаа олон статья, очеркнуудые бэшэжэ, француз уншагшадтаа бэлэглэһэн юм ха. Тиихэдэ француз хэлэн дээрэ хэдэн олон зохёолынь хэблэгдэһэн. Тэдэнэйнь нэгые —«Гартаа розо сэсэг бариһан залуу хүн» гэһэн туужыень «Байгал» журнал оршуулжа гаргаха болоо. Нэрлэгдэгшэ тууж соо фашис булимтарагшадтай тэмсэһэн француз эсэргүүсэгшэдэй зэргэдэ ябалсаһан украин яһанай Василий Порик тухай хэлэгдэһэн юм ха.

— Манай республика Танда ямараар харагдаба гээшэб? — гэһэн асуудал табигдаа. Энэ асуудалда харюусаха зуураа, хүндэтэ айлшан иигэжэ мэдүүлбэ:

— Би үсэгэлдэр үдэшэ Зэдын аймагай «Мир» колхоздо ошоод ерээб. Тэрэ колхоздо ажаһуудаг хүнүүдэй байдалаар тухайлхада, буряад арад соёл болбосоролой талаар нилээдгүйхэн урганги гэжэ ойлгохоор байна. «Мир» колхоздо хамта дээрээ 3 мянган хүн зон ажаһуудаг гэнэ. Манай Францида 3 мянгаад хүн зонтой бишыхан городууд олон юм. Теэд тиимэ городуудта кино харуулдаг зал байхагүй. Харин «Мир» колхоздо соёлой байшан бии юм байна. Тэндэнь кино харуулдаг зал, библиотекэ, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, соёлой бүхы гуламтануud бии. Эдэ бүхы юумэн Буряад орондо революци юу асарааб гэжэ харуулна бшуу. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан нютагаархидайнгаа дурасхаалые мүнхэлжэ бодхооһон хүшөө минии сэдьхэлые долгисуулаа. Үнгэрһэн дайнай түүхээр һонирходог хүн хадаа, Москвае хамгаалха хэрэгтэ сибириинхид тон лэ ехэ габьяатай байһан гэжэ би һайн мэдэнэб. Тэдэнэй дунда буряад сэрэгшэдшье олон байһан юм бэзэ. Тэрэ һаналыем «Мир» колхоздо табигдаһан хүшөө гэршэлнэ...

Удаань француз айлшан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда айлшалжа, студентнэртэй, багшанартай уулзаба. Хари хэлэнэй факультедэй студентнэр, илангаяа француз хэлэ шудалжа байгшад айлшаниие ехэтэ һонирхуулба.

Нүхэр Андрэ Пьерар үсэгэлдэр аян замдаа мордоо.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

„АН-26“ — АШААНАЙ ШЭНЭ САМОЛЁТ

КИЕВ. **Ойрын үдэрнүүдтэ оронноймнай агаарай харгынуудта «АН-26» гэжэ шэнэ ашаанай самолет ниидэдэг болохонь. Энэ самолет холо ойрын зайда хүнгэн автомашина, элдэб техникэ болон арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ бэшэшье ашаа зөөхөөр хараалагдана. «АН-26» самолёт бүхыдөө 24 тонно ашаатайгаар ниидэжэ шадаха юм. Тиихэдээ дунда зэргээр часай 430 километр зайе гаталха.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «АН-26» түхэлэй ашаанай шэнэ самолет.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮБЭЛЭЙ СПОРТЫН ХАҺА ЭХИЛБЭ

Хоккейгээр нэгэ үдэрэй мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэһэн байна. Хоккейдэ дуратайшуул үбэлэй спортивна сезоной нээгдэхые ехэ хүлеэжэ байгаа. «Пищевик», транспортын «Локомотив», «Байкал» гэхэ мэтэ командануудта залуу наадагшадай олошоржо байһандань баясамаар.

Нааданай түрүүшын шатада илажа гараһан ЛВРЗ-гэй спортивна клубай болон транспортын «Локомотив» команданууд өөһэд хоорондоо уулзаха болобо.

ЛВРЗ-гэй спортивна клубай хоккеистнүүд (тренерынь Ю. К. Поздоровкин) түгэсхэлэй нааданда һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Тус командын спортсменүүд нүгөөдүүлдээ орходоо булюу һайнаар, нэгэ бага түргэнөөр наадаа. Энэнь амжалта туйлаха хэрэгтэнь нүлөөлжэ, 4:1 тоотойгоор ЛВРЗ-гэй хоккеистнүүд илажа гараһан байна.

«Локомотив» командын ворота уруу хоёр шайба сохижо оруулһан Николай Мишин онсо һайнаар наадажа, командынгаа илалта туйлаха хэрэгтэ нилээд ехэ хубитаяа оруулаа. Тиимэһээ ЛВРЗ-гэй спортивна клубай хоккеистнүүд шанда хүртэһэн байна. Энэ наадаар үбэлэй спортын сезон эхилбэ. Спортдо дуратайшуулые үшөөшье һонирхолтой мүрысөөнүүд, уулзалганууд хүлеэнэ.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Тель-Авивай засагаархидай аюултай ябуулганууд

Израилиин премьер-министр Голда Меир ноябриин 30-да дахинаа Холбоото Штадуудта ерэбэ. Энэ удаадахи аяншалгынь шалтагаан хадаа Израильда үгтэдэг мүнгэ зөөри суглуулалгын кампанида хабаадалга гэжэ нэрэтэй юм. Үнэн дээрээ Голда Меир президент Никсон ба американ бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө хэхэеэ Атлантиин океаниие дабаа бшуу. Өөрөө Г. Меир «хооһон ехэ туламтай» Вашингтон зорибоб гэжэ мэдүүлээ.

Энэ «хооһон ехэ тулам» Голда Меир дэмы абажа ошоогүй байха гэжэ абаһаар таамаглахаар. Меир гар хооһон Тель-Авиваа бусахагүй байха гээд телеграфна агентствэнүүд мэдээсэнэ. «Шэнэ бүлэг «фантом» эльгээхэ тухай Израилиин эрилтые американ правительство магадгүй хангажа болохонь ха» гэһэн һанамжануудые «гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэдэй мэдүүлгэнүүдтэ үндэһэлэн тэдэл агентствэнүүд тараагаа. Энэ талаар США-гай хэблэл бүришье тодорхой һанамжануудые нийтэлээ. «Фантомуудые» Израильда худалдаха тухай шиидхэбэри бодото дээрээ абтанхай гэжэ американ тушаалта нюурнууд тэмдэглэнэ» гээд «Ивнинг стар» газетэ бэшэнэ. Имагтал хэзээ Израиль руу эдэ самолёдуудые эльгээхэ тухай болзорыень гаргахань үлөө.

Үйлэ хэрэгүүдэй иимээр ябажа байһан ушар гайхалтай бэшэ. баян бардам хэмжээнэй туһаламжа үзүүлдэг байгаа, үзүүлжэ байнашье гэжэ һайн мэдээжэ. Сэрэгэй хэрэглэмжын электронно шэнэ түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ хэрэгтэнь Холбоото Штадуудай зүгһөө Израильда туһаламжа үзүүлхэ тухай нюуса хэлсээн баталагдаа гэһэн мэдээсэлнүүд ноябриин тэн багаар газетэнүүд дээрэ толилогдоо һэн. «Американ империалис бүлэглэлнүүдэй Израилиин сэрэгэй засагаархидтай үгээ ойлголсодогой ба харилсаа холбоотой байдагай үшөө нэгэ гэршэ мүн» гэжэ египедэй газетэнүүд энэ хэлсээень нэрлээ һэн. Израильда туһаламжа болгон 500 миллион доллар һомолхо тухай США-гай конгрессэй абаһан шиидхэбэри бэһал энэ халуун харилсааень тодорхойлно бшуу. Эдэ жэшээнүүдые дурдаад байхада, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдалые политическэ талаһаань гуримшуулха зорилгоор США-гай правительство Израильда нүлөө үзүүлнэ гэһэн американ засагаархидай үгэнүүдэй хуурмаг байһаниинь яаха, аргагүй элирнэ.

Голда Меирэй США ерээд байһан энэ үедэ ООН-ой Генеральна Ассамблей Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон шахардуу байдалые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Зүбшэн хэлсэлгын урда тээхэнэ ООН-ой Генеральна секретарь У Тан Дүтын Зүүн зүгэй байдал тухай элидхэл делегадуудай дунда тарааһан байна. Эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргаха тухай ООН-ой Аюулгүйн Соведэй резолюциие американ туһаламжада түшэглэдэг Тель-Авивай засагаархид дүүргэхэ ямаршье хүсэлгүй байһыень элидхэл соонь дурдагдаһан олон тоото баримтанууд үшөө дахин харуулна.

Газардаһан политика

Хойто Ирландида (Ольстер) граждан эрхын түлөө боложо байгаа хүдэлөөе Англиин консервативна правительствын буу зэбсэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэһэн политикын газардаһаниинь эли болоо. Иимэ политикаһаа уламжалан, Англиин энэ провинцидахи зүришэлдөөтэ байдал улам һүжэрөө, хүршэ Ирландиин республика ба Англи хоёрой харилсаан үдэр бүри шахардуу шанга болоно.

Хойто Ирландиин Белфаст, Лондондерри болон бусад хотонуудта буудалдаан замханагүй. тэһэрэлгэнүүд боложо үргэлжэлһөөр, түймэр унтарнагүй. Энэ оной август соо абтаһан «Онсо түлөөлэлгэ тухай хуулиин» үндэһөөр Англиин эзэмдэхэ сэрэгүүд Ольстерой католик шажан мүргэлтэй хүн зониие хүлгүүлнэ, нэгжүүлхэнэ, тиин сүүд ба мүрдэлгэгүйгөөр түрмэ, концлагерьнуудта хаажа, тэдэниие доромжолон зобооно, хэрзэгыгээр хэһээнэ. Англиин сэрэгүүдтэ протестантнуудай дундаһаа байгуулагдаһан харгис отрядууд туһаламжа үзүүлнэ.

Лондон ба Белфастын хэһээхы ябуулгануудһаа уламжалан, энэ провинциин хүн зоной эсэргүүсэхы тэмсэл улам шангадажа байна. Англиин засагаархидай эндэ байгуулһан колониальна ёһоной харгис засагаархид Ольстерой 40 процент шахуу болод[о] католик үзэлтэй хүн зониие дар[ла]лан доромжолно. Арад зон[ой] эсэргүүсэхы тэмсэлдэ компарт[и] ба профсоюзууд эдэбхитэйгээ[р] хабаадана. Граждан эрхын түлө[ө] тэмсэлэй ассоциациин үүсхэлээ[р] засагаархидта эсэргүү кампани[и] Хойто Ирландида мүнөө эмхы[лэн] хэгдэнхэй. Тэрээндэ хабаадагша[д] Хойто Ирландиин засагаархид[та] налог татабари түлэхэһөө арсан[а]. Харгис засагаархидта эсэргүү[...] гээр тэмсэдэг хүн зон «Хойт[о] Ирландиин арадай ассамблей» зарлаха хэрэгые түсэблэнэ.

Ольстерой асуудалые буу зэ[бсэ]гэй хүсөөр шиидхэхэ, Ирлан[диин] хүн зоной эрхэнүүдые [...] һаха гэһэн һэдэлгэнүүдээ, тэр[э] шэлэн Ирландиин хилэ шадар[хи] районуудта Англиин сэрэгүүд[...] гаргажа байгаа аашануудһа[а] уламжалан, Ирланди Англи хо[ёр]рой харилсаан нилээд орёо бо[]лонхой. Мүнөө Ольстер гэжэ нэр[лэ]гдэдэг Ирландиин хойто захы[н] 6 провинциие Англи үни ха[...] хүсөөрөө таһалан абаһан гэж[э] мэдээжэ ааб даа.

Лондон Дублин хоёрой харил[]саан хэзээшье иимэ шахарду[у] байгаагүй юм гээд Ирландии[н] «Айриш пресс» газетэ тэмдэглэ[]нэ. Ирландиин парламентда үг[э] хэлэхэ зуураа. Ирландиин рес[]публикын гадаадын хэрэгүүд[эй] министр П. Хиллери гэгшэ Лон[]доной засагаархидай мүн[...] ябуулжа байгаа политикы[е] «ухаагүй зоной ябадал» гэжэ н[эр]лээ. Ольстерой түрмэнүүд [...] политическэ шалтагаанаар хаа[г]даад байгшадые хайра гамгүй[]гөөр сохидог, наншадаг, хэһээд[эг] ушарнуудые баримталһан мат[е]риалнуудые Ирландиин прав[и]тельство хүн зоной эрхэ хамгаал[]ха зорилготой Европын комисс[и]да дамжуулан үгөө.

Белфаст хотодо һаяхан болож[о] үнгэрһэн Ирландиин Коммуни[с] партиин XV съезд дээрэ нэгэд[]мэл фронт байгуулха шухала б[о]лоо гэһэн һанамжа һайшаагд[аа]һэн. Ирландиин ажалшадай г[ол] дайсан хадаа Англиин импери[а]лизм болоно, Ирландиин газ[ар] нютагуудта Англиин эзэрхэлы[е] эсэслэн усалхахын түлөө, орон дотор үндэһэн хубилалтануудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ Ирландиин арадые элсүүлхэ шух[а]ла гээд тус съезд дээрэ тэмдэглэгдээ юм.

А. СТУПАК,
В. СЕРОВ.

ЗАМАЙ УСАЛ УСАДХАХА

Буряадай транспортна управлениин хоёрдохи автотранспортна предприятиин, «Главвостоксибстройн» 8-дахи автобазын коллективүүд хамтынгаа суглаан дээрэ хандалга-бэшэг абаа һэн.

Хандалга абаһан предприятинуудай жолоошод юһэдэхи табан жэлдэ нарин нягтаар ажаллажа, арадай ажахын түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлтэдэ өөһэдынгөө хубита оруулалсахые хэлсээ. Нигээд байхадаа автомобильнуудаа зүбөөр хэрэглэжэ, арадай ажахын ашаа зөөлгые түргэдхэхэ, аян замда ябахадаа аюулгүйе сахиха гээшэ шухалын шухала зорилгонуудаймнай нэгэн гэжэ жолоошод бүхэн уялга абаһан байгаа.

Гэхэтэй хамта, республикымнай харгы замуудта дайралдадаг аюул үргэн ниитын һанаае мүнөөшье зобооно. Байгша оной арба һарын туршада 606 дахин аюул усал боложо, олохон хүнүүд ехээр гэмтэһэн, арадай ажахыда материальна хохидол ушаруулагдаһан байна. Зарим жолоошодой ажалай болон үйлэдбэриин журамай һула муу, тэдэнэрэй мэргэжэл шадабариин доогуур хэмжээндэ байһанһаа, һогтуугаар машина жолоодоһонһоо, ябаган хүнүүдэй харгы замай ёһо дүрим эбдэһэнһээ боложо, харгы замда аюул усал тохёолдоно. Жэшээлхэдэ, Хүдөө ажахын министерствын авто-ажахынуудай, «Сельхозтехника» гэжэ Буряадай нэгэдэлэй, «Забайкаллес» комбинадай, «Буряткоопсоюзай», геологическа управлениин жолоошод харгы замда ябахадаа аюул илангаяа олоор хэнэ.

Гол түлэб үдэшын 18 часһаа 23 час болотор харгы замда аюулта ушарнууд болодог байна. Тусхайлан хэлэхэдэ, паркнууд болон гаражнуудта машинануудай зогсоогдоод байха ёһотой хүдэлмэриһөө гадуур сагуудта иимэ ушарнууд олоор дайралдана бшуу. Предприятинуудай, авто-ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө транспортын хүдэлмэриие мууса хинан шалгадаг байһые эдэ баримтанууд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Хүтэлбэрилэгшэдэйнгөө хойрог ябадалые һамбаашалһан, зарим жолоошод «олзо» бэдэржэ, иишэ тиишээ машинаараа гүйлгэлдэнэ.

Буряадай транспортна управлениин ашаанай автотранспортна 2-дохи предприятиин, «Главвостоксибстройн» 8-дахи автобазын жолоошод, заһабарилагшадай хандалга-бэшэгтэй танилсаад, халуунаар дэмжэжэ, харгы замуудта аюул усалай гаралгатай тэмсэл ябуулхыень министерствэнүүдэй, эмхи зургаануудай, һургуулинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, үмсэдөө машинатай хүнүүдые, республикынгаа бүхы эрхэтэдые уряалнаб.

Энээнтэй дашарамдуулан, өөрынгөө нэгэ хэдэн һанамжа, дурадхал эндэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Түмэр замай переезд гараха ёһо дүрим, «Гаражһаа гарахынгаа урда тээ жолоошоной дүүргэхэ уялга», «Пассажирнуудые зөөхэ ёһо дүрим» гэхэ мэтэ гол шухала темэнүүдээр авто-ажахы бүхэндэ 1—2 хэшээл үнгэргэхэ, автомобильнуудай техническэ байдалай хойноһоо шанга хиналта тогтоохо, ниитын автоинспекторнүүдэй хүдэлмэриие эдэбхитэй болгохо, харгы замда аюулгүйе нарин нягтаар сахидаг жолоошодой дүй дүршэлые халан абаха хүдэлмэри ябуулха, городой үйлсэ, гудамжаар ябаган хүнэй ябаха ёһо дүрим шудалхын тулада һургуулинуудай класс бүхэндэ хэшээлнүүдые үнгэргэхэ шухала гэжэ һананаб.

Хэрбээ харгы замда аюулгүйе сахиха талаар бүхэсоюзна декаднигта эрхэтэн бүхэнэй эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсаад байгаа һаа, харгы замда тохёолдодог усалта аюул үсөөржэ, хүнэй ами наһа, элүүр энхые хамгаалха, юһэдэхи табан жэлэй арадай ажахын түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ нэмэри туһа боложо үтэхэ байна.

А. ТИХОНОВ,
Буряадай АССР-эй ГАИ-гай начальник.

ҺЭРИМЖЭТЭЙ ЯБАГТЫ

Мүнөө түрүүшын саһан орожо, харгы зам халтируухай болобо. Энэ үедэ гэнэ усал илангаяа олоор ушардаг байна. Һогтуу жолоошод гол түлэб гай гаргадаг гээшэ ааб даа. Харгын халтируухай болоод байһан мүнөө үедэ жолоошод һэримжэтэй байха ёһотой бшуу. Гэбэшье архи уугаад, машинын залуур барижа ябаһан хүнүүд дайралдаа. Жэшээлхэдэ, Буряад драмын театрай жолоошон В. У. Левинтас тэдэнэрэй тоодо оролсоно. Хүдэлмэриин саг дүүрээд байгаа. Харгыешье, хүнүүдыешье илгаруулхаяа болитороо архи ууһан Левинтас машинаараа гүйлгэбэ.

Трамвайн буудал дээрэ хүнүүд хэзээдэшье олон байдаг ха юм. Эндэ дүтэлжэ ерэхэдээ машинаяа аалидуулхынгаа орондо бүри түргэдхэн үнгэрбэ. Зол болоходоо хүнүүд хоёр тээшээ зайлажа, аюулһаа бэеэ абараа. Гурбан эрэшүүл машинадань аһажа, һогтуу жолоошониие байлгаба. Левинтасые кабинаһаа гаргахадань, хүл дээрээ тогтожо ядажа байба.

Мүнөө хүнүүд үбэлэйнгөө хубсаһа үмдөө. Заримашуул захаашье бодхоогоод ябажа болохо. Тиимэһээ машинын жолоошод һэримжэтэй ябаха ёһотой бшуу.

Г. ТОЛОКНОВА,
автоинспектор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Дайшалхы жагсаалда» — түрүү бэшэг. Сэлэнгын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй нэмэл бэшэг. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Буряадороной харгы замууд ямар болохоб» — Ю. Лавровой статья. «Танилсагты: уһалууриин шэнэ техникэ» — А. Ветошниковой статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ленинэй гвардиин түлөөлэгшэ». — М. Спекторэй статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Түрэл нютагай амисхаал» — С. Мунгалов А. Истомин хоёрой фоторепортаж. «Некрасов ба Буряад орон» Р. Бадмадоржиевай корреспонденци. Элдэб һонинууд.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, республика доторнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха. Байгал шадар, Баунтын аймагаар багахан саһан орохо. Баруун урдаһаа секундын 3—7 метр һалхилха. Үдэртөө 18—23 градус хүйтэн, Байгал шадар 13—18 градус хүйтэн байха.

Декабриин 8—12-ой үдэрнүүдтэ республика доторнай үүлэтэйшэг байха, харин 10—12-ой үдэрнүүдтэ Байгал шадар ба урда аймагуудаар зарим газарта саһан орохо, баруун тээһээ 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Зарим газарта һалхи шуурганшье болохо. Декабриин 8—9 үдэрнүүдтэ 11—16 градус, үдэртөө 22—27 градус хүйтэн байха. Декабриин 10—12 үдэрнүүдтэ 8—13 градус, һүниндөө 15—20 градус хүйтэн байха.

Дурасхаалай суглаан

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин демократическа олониитэ, эсэргүүсэлгын хүдэлөөндэ хабаадагшад ба урдын фронтовигууд Москва шадархи түүхэтэ байлдаанай болоһоор гушан жэлэй ойе тэмдэглэбэ. «Франци—СССР» гэжэ ассоциациин үүсхэлээр Москвае хамгаалагшадай мүнхэ баатаршалгада зорюулагдаһан дурасхаалай суглаан Парижда болоо.

ЕХЭ ЖАГСААЛ БОЛОБО

РИМ. (ТАСС). Империализмые буруушаалгын ехэ жагсаал Сардини областиин түб—Кальяри хотодо болоо. Париждахи хэлсээндэ хабаадажа байгаа Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин гэшүүн Зыонг Тхао зүүнэй үзэлтэй залуушуулай эмхинүүдэй уряалаар эндэ ерэһэн байна.

Зыонг Тхао нютагай засагай түлөөлэгшэдтэй, коммунистнуудай, социалистнуудай ба бусад партинуудай залуушуулай эмхинүүдэй гэшүүдтэй уулзаа, американ түримхэйшүүлдэ, тэдэнэй сайгон дахуулнуудта эсэргүү Урда Вьетнамай патриодуудай тэмсэл тухай хөөрөө. Урда Вьетнамай патриодуудта материальна, моральна туһаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө Италиин ажалшадта баясхалан хүргэбэ.

НВСО-гой ЗАХИРАЛТА

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командовани Рождествогой, Шэнэ жэлэй үдэрнүүдтэ, тэрэшэлэн һарын календаряар 1972 оной февралиин 14-дэ гүйсэхэ Шэнэ жэлэй үеэр Урда Вьетнамай патриодуудай сэрэгэй добтолхы ябуулга зогсоохо тухай захиралта гаргаа гэжэ «Сүлөөлэлгэ» агентство мэдээсэбэ.

ХИЛЫН саанаһаа

ИНДИРА ГАНДИ АРАД ЗОНДОО ХАНДАБА

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин премьер-министр Индира Ганди энэдхэг арадта хандажа, радиогоор үгэ хэлээ.

«Манай орондо, манай арадта тон аюултай байдалай тохёолдоһон үеэр таанадтаа ханданаб, — гэжэ Индира Ганди мэдүүлбэ. — Манда эсэргүү ехэ дай Пакистан эхилээд байна. Пакистанай агаарай-зэбсэгтэ хүсэнүүд Амритсар, Патанкот, Сринагара, Авантипур, Уттарлай, Джодхпур. Абмал ба Агра нютагуудтахи манай аэродромууд худар гэнтэ сохилтонуудые хэбэ. Сулайманка, Кхемкаран, Пунч ба бусад секторнүүдтэхи манай хамгаалгын газарнуудые буудаа».

Индира Ганди орон дотор онсо байдалай тогтоогдоһон тухай соносхоо.

Индиин парламентын шиидхэбэри

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин премьер-министр Индира Ганди декабриин 4-дэ Индиин парламентын хоёр палатын тусхай заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ: эб найрамдалай шэглэлтэй ябуулгануудые Индиин правительствын хэбэшье, Пакистанай правительство Индидэ дай соносхоо. Инди эб этэй байхын түлөө ходо тэмсэдэг байгаа, тэмсэжэ байна. Тиигэбэшье амгалан байдал аршалан хамгаалха ушартай бологдобо.

Инди Пакистан хоёр һайн ханинарай ёһоор, эб этэй оршожо шадаха байгаа. Теэд амгалан ёһоор шиидхэн гуримшуулхал гэһэн Индиин уряанууд харюугүй үлөө, — гэжэ премьер-министр тэмдэглэнэ. Тиихэтээ хамта оронойнгоо газар дайдын бүрин бүтэн байлгые, национальна нэрэ түрые хамгаалхын түлөө эрид шанга тэмсэлдэ жагсахыень арад зоноо уряалба.

Орон дотор онсо байдал тогтоохо гэһые парламент һайшаагаа.

Патриодуудай сохилто

ХАНОЙ. (ТАСС). «Сүлөөлэл[гэ]» гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээ[сэ]һэнэй ёһоор, Венэ провинци[ин] ноябрь һара соо болоһон байлд[аа]нуудай үеэр эндэхи патриодууд С[ай]гоной харгис армиин 400 гаран с[э]дадуудые алаһан, шархатуулһан [...] пленд абаһан байна. Ноябриин 2[..]-ой һүни Зялай провинциин патр[ио]дууд дайсанай байһан газар ху[...] Плейкэһээ баруун урагшаа г[...] километрэй зайда добтолго х[ээ]. дайсанай сэрэгүүд болон техни[кэ] ехэ гэмтэл, хохидол ушаруулаа.

Лаосой патриодууд дайшалхы [...]нэ амжалтануудые туйлана. Ка[...] Патет Лао агентствын мэдээсэһэ[нэй] ёһоор, Лаосой Арадай-сүлөөлэл[гын] армиин сэрэгшэд ноябриин 12-[һоо] 25 хүрэтэр Саваннакет. Сара[ван] провинцинуудта дайсанай 200 [га]ран солдат ба офицернүүдые [...]һөөнь буулгаһан, олон буу зэбсэг [...] һомо хэрэгсэл буляан абаһан бай[на].

ИНДИ ПАКИСТАН ХОЁРОЙ ХООРОНДЫН ХЁМОРООН

ДЕЛИ. ТАСС). Индиин аэродромуудта Пакистанай авиациин һүрэгөөрөө добтолһон ябадалдань харюу болгон, Баруун Пакистанда пакистан сэрэгүүдэй байһан газарнууд худар декабриин 4-нэй һүниин тэн багаар Индиин сэрэгүүд добтолго хээ гэжэ Индиин Оборонын министерствын тусхай түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Индиин сэрэгүүд декабриин 3-да баруун фронт дээрэ Пакистан сэрэгүүдтэ добтолоо гэһэн Пакистанай талын баталамжануудые тус түлөөлэгшэ эрид буруушаагаа.

Индиин агаарай-зэбсэгтэ хүсэнүүд харюугай хэмжээ болгон, Баруун Пакистандахи хэдэ хэдэн аэродромуудые декабриин 4-дэ добтолоо гэжэ Делидэ соносхогдоо. Индиин бүхы самолёдууд бүрин бүтэн баа[зэ]нуудтаа бусаһан байна.

Тэрэшэлэн Индиин ВВС-эй са[мо]лёдууд Зүүн Пакистандахи сэрэг[үү]дэй байһан газарнуудые бомбо[до]. Дакка. Джессортохи пакистан сэ[рэ]гүүдэй зүгһөө зенитнэ буунууд[аар] буудабашье һаань, Индиин само[лё]дууд гээлтэ хоролтодо оросогүй.

КАРАЧИ. (ТАСС). Индиин сэр[э]гүүд Баруун Пакистанай хилые г[а]бан газараар дабажа ороһон бай[на]. теэд тэдэнэй дабшалга Сиалкоти Лахорой, Раджастанай районууд[та] зогсоогдоо гэжэ Пакистанай Обор[о]нын министерствын тусхай түлөөл[эг]шын хэлэһые баримталан, Пакистанай радио декабриин 4-дэ мэдээсэ[бэ]. Тэрэл түлөөлэгшын хэлэһэ[нэй] ёһоор, Пакистанай сэрэгүүд байлд[аа]най газарнуудые хинажа байна.

Сальвадорой харгис хараа баримталдаг засагаархид үндэһэ яһатаниие хашаха ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ, буу зэбсэгтэ полици олониитын ажал ябуулагшадые, профсоюзна, таряашадай ба студентнэрэй хүдэлөөе дарана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багшанарай байдал һайжаруулхын түлөө Сан-Сальвадорой ажалшад хамтын митингдэ гараад байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленин[а] 35. Телефоны: редактора — 54-54, приемная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 36-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-02568. Заказ № 1127.